

Møte torsdag den 11. november 2010 kl. 10

President: Hans Frode Kielland Asmyhr

Dagsorden (nr. 16):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Mette Hanekamhaug, Tord Lien og Bente Thorsen om hospiteringsordning for programfaglærere (Innst. 46 S (2010–2011), jf. Dokument 8:154 S (2009–2010))
2. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ib Thomsen, Jan Tore Sanner, Dagrun Eriksen, Trine Skei Grande og Olemic Thommessen om utvidelse av ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner (Innst. 42 S (2010–2011), jf. Dokument 8:148 S (2009–2010))
3. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om skattemessig likebehandling av fagforeningskontingenter (Innst. 43 S (2010–2011), jf. Dokument 8:152 S (2009–2010))
4. Innstilling fra finanskomiteen om endringer i forsikringsvirksomhetsloven (skadeforsikring) (Innst. 41 L (2010–2011), jf. Prop. 134 L (2009–2010))
5. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en protokoll til endring av overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker (Innst. 32 S (2010–2011), jf. Prop. 142 S (2009–2010))
6. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst om opplysninger i skattesaker mellom Norge og Saint Christopher (Saint Kitts) og Nevis (Innst. 33 S (2010–2011), jf. Prop. 145 S (2009–2010))
7. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst om opplysninger i skattesaker mellom Norge og Saint Vincent og Grenadine (Innst. 34 S (2010–2011), jf. Prop. 146 S (2009–2010))
8. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Dominicansamveldet om opplysninger i skattesaker (Innst. 35 S (2010–2011), jf. Prop. 147 S (2009–2010))
9. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Sankt Lucia om opplysninger i skattesaker (Innst. 36 S (2010–2011), jf. Prop. 148 S (2009–2010))
10. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Antigua og Barbuda om opplysninger i skattesaker (Innst. 37 S (2010–2011), jf. Prop. 149 S (2009–2010))
11. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Grenada om opplysninger i skattesaker (Innst. 38 S (2010–2011), jf. Prop. 150 S (2009–2010))
12. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette

i kraft en overenskomst mellom Norge og Monaco om opplysninger i skattesaker

13. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Tyrkia (Innst. 39 S (2010–2011), jf. Prop. 159 S (2009–2010))
14. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Belize om opplysninger i skattesaker (Innst. 40 S (2010–2011), jf. Prop. 162 S (2009–2010))
15. Interpellasjon fra representanten Tage Pettersen til forsvarsministeren:

«Årlig kaller Forsvaret inn over 10 000 ungdommer til tjeneste. Disse er selektert, og Forsvaret anser dem som kremen av norsk ungdom. De unge kommer inn i Forsvaret med forventninger om å bli utdannet til soldater gjennom militær trening, øvelse og skyting. De senere årene har soldatutdanningen vært gjennom en stor omlegging for økt kvalitetssikring og for økt sivil akkreditering. Tre moduler à fem studiepoeng er innført gjennom den største omleggingen av soldatutdanningen i nyere tid. I forbindelse med innføringen ble det ikke bevilget ekstra midler til ordningen, og Forsvaret sliter i dag med å gjennomføre reformen. Skuffelsen er derfor stor blant soldatene, når de verken blir gitt tilstrekkelig realistisk trening eller får en god nok undervisning i soldatfagene.

Hva vil statsråden gjøre for å styrke gjennomføringen av den grunnleggende soldatutdanningen og møte soldatenes forventninger?»

16. Referat

Presidenten: Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra representanten Jan Arild *Ellingsen* om permisjon i tiden fra og med 11. november til og med 16. november og fra representanten Heikki *Holmås* om permisjon i tiden fra og med 12. november til og med 16. november, begge for å delta i NATOs parlamentariske forsamlings høstsesjon i Warszawa
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Wenche *Olsen* fra og med 11. november og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Nordland fylke: Kari *Storstrand*
For Oslo: Mari Lund *Arnem*
For Østfold fylke: Kari *Agerup* og Stein Erik *Lauvås*

Presidenten: Kari Storstrand og Kari Agerup er til stede og vil ta sete.

Representanten Vigdis Giltun vil fremsette et representantforslag.

Vigdis Giltun (FrP) [10:01:31]: På vegne av representantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen, Arne Sortevik, Robert Eriksson, Laila Marie

Reiertsen og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om nasjonale retningslinjer for kvalitet og kvantitet i TT-ordningen, og en finansieringsordning som sikrer TT-transport i tråd med retningslinjene.

Presidenten: Representanten Henning Skumsvoll vil fremsette er representantforslag.

Henning Skumsvoll (FrP) [10:02:12]: På vegne av stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Oskar J. Grimstad og meg selv legger jeg fram et representantforslag om å endre konsesjonspolitikken for gasskraftverk.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:40]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Mette Hanekamhaug, Tord Lien og Bente Thorsen om hospiteringsordning for programfaglærere (Innst. 46 S (2010–2011), jf. Dokument 8:154 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke gis anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Elisabeth Aspaker (H) [10:03:51] (ordfører for saken): Stortinget har i dag til behandling et representantforslag fra Fremskrittspartiet om hospiteringsordning for programfaglærere. Forslagsstillerne ber regjeringen utrede hvordan en kan utforme en nasjonal kompetanseutviklingsplan for programfaglærere i videregående skole gjennom en hospiteringsordning.

Bakgrunnen for forslaget er ifølge forlagsstillerne å sikre at programfaglærere særlig tilknyttet yrkesfagene skal gis anledning til å følge sitt yrkes teknologiske fremskritt og få muligheter til å ta del i denne kompetanseutviklingen innenfor eget fag.

Tanken er at dyktige fagfolk som blir lærere i videregående opplæring, fortsatt skal kunne holde god kontakt med faget sitt. Engasjerte og oppdaterte lærere som får til tettere kobling mellom teori og praksis, er viktig for å motivere og inspirere elevene til økt innsats og legge grunnlaget for at flere fullfører det planlagte opplæringsløpet.

Kravene i arbeidslivet øker, og forlagsstillerne er opp-tatt av at skolen skal gi en utdanning som er så oppdatert og relevant som mulig. Nøkkelen til dette er en undervisning som bedre speiler utfordringene innenfor de ulike fagene og bransjene, og som gir elevene et mest mulig realis-

tisk utgangspunkt den dagen man debutterer i arbeidslivet, enten det er som lærling etter to år i skole eller senere etter flere år på skolebenken. Forslagsstillerne etterlyser en konkret plan for en hospiteringsordning for programfaglærere som skal gjøre at elever i videregående opplæring møter lærere som er bedre oppdatert innenfor de fagene og bransjene de skal utdanne elevene til.

En samlet komité støtter forlagsstillerne i at mer aktiv utveksling av kompetanse mellom skole og arbeidsliv er veien å gå for at elevene skal stå best mulig rustet når de kommer ut i jobb. Mindretallet i komiteen, alle unntatt regjeringspartiene, støtter også selve forslaget.

Komiteen viser i sine merknader til neste års statsbudsjetts omtale av prosjektet Ny GIV, som skal bidra til økt gjennomføring i videregående opplæring. Der fremgår det at Ny GIV bl.a. skal ivareta kompetanseutvikling for lærere og instruktører i fag- og yrkesopplæring.

Komiteen har også merket seg at kunnskapsministeren i sitt svar til komiteen sier seg enig med forlagsstillerne i at samarbeid skole–arbeidsliv er viktig for å utvikle lærernes kompetanse og oppdatere deres fagkunnskaper.

Komiteen er også kjent med at statsråden har bedt Utdanningsdirektoratet vurdere et forslag fra HSH om en hospiteringsordning for lærere i næringslivet, og at det må vurderes nærmere hvordan en slik ordning kan innpasses i etterutdanning for lærere.

På Utdanningsdirektoratets hjemmesider er «Lærarar og instruktørar – kompetanse og rolle» omtalt spesielt under hovedemne Læreplaner og Prinsipp for opplæringa:

«Som tydelege leiarar skal lærarar og instruktørar skape forståing for formåla med opplæringa og stå fram som dyktige og engasjerte formidlarar og rettleiarar.»

Og vidare:

«Kva kompetanse lærarane og instruktørane treng, må heile tida vurderast ut frå dei krava og forventningane som går fram av lov og forskrift, medrekna læreplanverket, og ut frå utviklinga i faga.

Skolen og lærebedrifta skal vere lærande organisasjonar og leggje til rette for at lærarane kan lære av kvarandre gjennom samarbeid om planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringa. Lærarar og instruktørar skal også kunne oppdatere og fornye den faglege og pedagogiske kompetansen sin, blant anna gjennom kompetanseutvikling, medrekna deltaking i utviklingsarbeid.»

Det er tverrpolitisk enighet både om behovet for og nødvendigheten av kompetanseoverføring fra arbeidsliv til skole, og regjeringen har innenfor Ny GIV pekt på kompetanseutvikling for lærere og instruktører i fag- og yrkesopplæring som ett av flere aktuelle tiltak. Da melder det seg to spørsmål: Når forventes Utdanningsdirektoratets vurdering av HSH-søknaden å foreligge? Og hvor raskt ser kunnskapsministeren for seg at en hospiteringsordning for programfaglærere eventuelt kan iverksettes og prøves ut?

For øvrig er komiteens tilråding at representantforslaget vedlegges protokollen.

Til slutt vil jeg på vegne av mindretallet i komiteen ta opp forslaget.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Truls Wickholm (A) [10:08:33]: Undertegnede og regjeringspartiene har stor forståelse for tankene som ligger bak dette representantforslaget fra Fremskrittspartiet.

Fagopplæringen i Norge foregår dels i skole og dels i arbeidslivet som hovedregel. Det betyr at utveksling mellom de to er viktig for at fagopplæringen skal bli best mulig.

I skolen på yrkesfag jobber det hovedsakelig to typer lærere: programfaglærere og fellesfaglærere. Begge disse typene lærere vil kunne ha svært stort utbytte av en form for hospitering. Forslaget fra Fremskrittspartiet omhandler bare programfaglærere.

Programfaglærere har ofte praktisk bakgrunn fra de fagene de underviser i. Likevel har programfaglærerne behov for oppdatering av sin kunnskap om programfagene. Det er stor teknologisk utvikling innenfor alle fag. Fagarbeidere ute i bedrift får stadig påfyll av ny kunnskap for å håndtere utviklingen i faget. Det er det viktig at lærere også får. Men minst like viktig er det å se på behovet fellesfaglærerne har for en hospiteringsordning. Disse lærerne har ofte en akademisk bakgrunn, og de har behov for å gjøre seg kjent med de fagene elevene deres skal ha en framtidig yrkeskarriere i. Det at disse lærerne får økt innsikt i nye fagområder, gjør at de kan bli bedre lærere for sine elever.

Forslagsstillerne begrunner sitt forslag i kampen mot frafall. Det er en kamp regjeringen og de rød-grønne partiene her på Stortinget har på toppen av sin dagsorden. Derfor har regjeringen også lansert Ny GIV, en nasjonal dugnad for å øke gjennomføringen i videregående opplæring. Her satses det bredt. Noen av hovedpunktene er tettere oppfølging av svake elever, både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring, tiltak for å redusere fraværet til eleven, styrking av rådgivingstjenesten, mer relevant og praksisnær fag- og yrkesopplæring, samarbeid med partene i arbeidslivet om å skaffe flere læreplasser gjennom en ny samfunnskontrakt, styrking av oppfølgingstjenesten og samarbeid mellom oppfølgingstjenesten og Nav for å nå ungdom som står utenfor både arbeid og utdanning.

Regjeringen trekker også fram hospitering i budsjettet, og der skriver den:

«I tillegg bør yrkesrettinga styrkjast ved at samarbeidet med arbeidslivet blir bygd ytterlegare ut. Aktuelle tiltak er å utvide tilbudet om elevbedrift og ungdomsbedrift og stimulere til hospiteringsordningar mellom lærarar og arbeidslivet.»

Og – ikke for å ødelegge spenningen rundt budsjettbehandlingen: Men dette støttes også av Arbeiderpartiet og de rød-grønne her på Stortinget.

Når Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet ikke stemmer for forslaget til opposisjonen i dag, er det fordi vi oppfatter at regjeringen har den samme forståelsen som alle partiene her på Stortinget, nemlig at det er viktig med en yrkesretting og styrking av kompetansen til lærerne, og at regjeringen allerede jobber med dette og ser at hospiteringsordningen kan være viktig for å få til nettopp det.

Det er også viktig å forstå at kampen for økt gjennomføring i videregående opplæring ikke bare har ett svar. Det må jobbes med mange tiltak på ulike nivåer. Det er min mening at det er lite hensiktsmessig om Stortinget skal behandle hvert av disse tiltakene enkeltvis og oppdelt. Jeg mener det er bedre at regjeringen kan få muligheten til å se de ulike tiltakene i sammenheng, og det er jeg trygg på at regjeringen gjør. Regjeringen jobber nå med å gjennomføre den politikken som er veldig godt beskrevet i Utdanningslinja. Arbeiderpartiet mener det er den riktige måten å jobbe mot frafall i skolen på.

Vi støtter likevel intensjonene i forslaget og foreslår derfor at forslaget vedlegges protokollen.

Mette Hanekamhaug (FrP) [10:12:55]: Problematikken knyttet til frafall er mye debattert i det politiske landskap i dag, og svært mye i denne komiteen, noe som er utrolig bra. Jeg tror det er veldig viktig for skolesektoren og for samfunnet som helhet at det nå er tverrpolitisk enighet om de viktigste satsingsområdene, og det er jeg glad for at det er.

Vi har alle felles mål for skolen, men vi har ulike virkemiddel. Jeg tror et av de målene vi har, og det er intensjonen som ligger i dette forslaget også, nettopp er å heve kvaliteten hos programfaglærerne. Og jeg tror dette virkemidlet er noe vi felles kan gå sammen om.

Det er også tverrpolitisk enighet om at skolen er blitt for teoritung og oppleves som for lite praktisk for mange. Et av de viktigste tiltakene mot frafall er nettopp derfor å skape flere arenaer der de med gode praktiske egenskaper og evner skal få muligheten til å dyrke fram dette og være flink også på disse områdene. Og jeg er veldig glad for at det ser ut som om det også er politisk enighet på det feltet. Men jeg vil gjerne advare mot en liten ting. Jeg har registrert i debatten at det fra enkelte og fra enkelte partier kan virke som om man argumenterer for praktiske fag med at enkelte elever er svake i de teoretiske. Jeg mener at det ikke er derfor vi skal ha mer praksis. Jeg mener vi skal ha mer praksis nettopp på grunn av de praktiske fagenes egenverdi. Og det er der mye av problemet for de siste årenes utvikling ligger, tror jeg, nemlig at man snakker om praktiske fag for de teorisvake. Vi må løfte fram igjen statusen til de praktiske fagene, og både gjennom de tiltakene vi gjør og måten vi politikere snakker om dem på, framheve at praktisk kompetanse er like mye verd og like viktig som teoretisk kompetanse.

Programfagene i videregående skole skal sette elevene i stand til å utføre arbeid som en fullverdig arbeider i sitt yrke. Studieløpet gir teoretisk innføring de første to årene på skolebenken, for deretter å omgjøre teorien til praksis i arbeidslivet. Da er det en stor utfordring å sikre at elevene opplever sammenheng mellom det de lærer på skolen, og det de faktisk møter i bedriftene. Vi har to utfordringer her: En av dem, som jeg ikke skal gå inn på, er mangel på utstyr. Det må være moderne, tidsriktig utstyr for programfagelevne for at de skal få mulighet til å lære yrket sitt. Den andre – det vi diskuterer her – er at det er viktig at lærerne har oppdatert fagkunnskap på området. Vi vet alle – og det er blitt sagt sikkert fra alle partiene

fra denne talerstolen det siste året – viktigheten av lærerens kompetanse og engasjement for elevenes læring, det er også viktig her. Veldig mange av lærerne på programfagene er utdannede fagarbeidere som har bygd på ekstra med pedagogisk utdanning. Da er det viktig at de får muligheten til, og får lov til, å følge den teknologiske utviklingen i sitt yrke. Det sier seg selv at å skifte lysrør på et gammelt svart-hvitt lysrør-tv på 1970-tallet er noe annet enn å skifte sikring på et 50 tommer plasma-tv i dag.

Derfor er det viktig at de får muligheten til å følge den faglige utviklingen. Og derfor ønsker vi i Fremskrittspartiet nettopp å legge til rette for en hospiteringsordning som gir lærere muligheten til å komme ut i bedriftene i en uke, to uker, kanskje en måned eller to, alt etter hva som er formålstjenlig, for å følge utviklingen, få lov å være med og utøve yrket sitt igjen med de nye virkemidlene, med den nye teknologien og de nye, moderne arbeidsmetodene. Når de da kommer tilbake, er vi for det første sikret at den kunnskapen læreren gir eleven og underviser eleven i, faktisk er den kunnskapen eleven trenger for å møte dagens arbeidsmarked. For det andre tror jeg det vil bidra til å skape mye større engasjement blant lærerne selv innenfor deres yrke og fagfelt, som også vil kunne smitte over på elevene. For det tredje tror jeg det er viktig fordi dette vil heve kvaliteten generelt sett i programfagene og i den videregående opplæringen.

Jeg vil gjerne takke kunnskapsministeren for det positive svaret hun ga i den kunnskapen. Det er jeg utrolig glad for. Jeg er kjempeglad for at det ikke lenger er politisk mynt eller ideologiene, men at man ser på hva som faktisk vil fungere. Det er jeg veldig glad for, og jeg ser veldig blidt på det videre arbeidet med denne saken og med dette forslaget.

Aksel Hagen (SV) [10:18:09]: Tidsskriftet Plan og arbeid publiserte på 1990-tallet en artikkel som hadde tittelen «Med Plan skal Norge styres – av Staten». Jeg skal ikke røpe navnet på artikkelforfatteren, men det var en veldig godt skrevet artikkel. Ikke minst hadde den mange gode, kloke refleksjoner om at det kanskje kan bli for mye nasjonal planlegging i samfunnet med tilhørende byråkratisk aktivitet knyttet til å vurdere grad av måloppfylting osv. Og det kan ikke minst bli for mye «delhetsplanlegging»: at du tar opp bare en delproblemstilling og så lager et voldsomt nasjonalt planverk med utgangspunkt i det, et poeng som representanten Truls Wickholm var inne på i innlegget sitt som en kritisk refleksjon omkring det som her er foreslått. For den eneste uenigheten oss imellom i denne salen nå er jo om det trengs en nasjonal plan, eller om det ikke trengs en nasjonal plan. For en som har planlegging som profesjon, er det jo flott og vakkert at det ropes etter mer planlegging. Men, som sagt, ikke minst jeg synes at det kan bli for mange planer, det kan bli for mye planlegging, og det kan ikke minst bli for mye oppdelt fokus på noe som er en mer helhetlig interessant og viktig problemstilling. Det er litt pussig for meg at det i en tid der vi ellers problematiserer byråkratisering og vil prøve å gå i motsatt retning, er høyresiden som nå faktisk ber om en nasjonal plan.

Men når det er sagt: Dette er et viktig temaområde, ingen er uenig i det. Det er veldig bra på alle mulige måter at vi nå har en regjering som har tatt offensivt tak i dette og vil arbeide enda mer offensivt med det. Vi har også noen skoleeiere, fylkeskommuner, der ute som har drevet med dette en stund – ære være – og de melder tilbake at dette er bra, dette er viktig. Det jeg har fått av inntrykk, er at det er ikke så vanskelig å få lærerne ut, kanskje med unntak av bygg- og anleggsgag, for der er det mange små bedrifter som ofte har kortvarige prosjekt, og slik sett er det vanskelig å ta imot lærerne på en god måte. Det har vært noe vanskeligere å få folk inn – for å ta med den dimensjonen også – vi vil altså ha lærerne ut, men vi vil også ha folk fra næringslivet inn i skolelokalet og møte elevene. Det kan ha flere årsaker, men noe går nok på at det kan være litt skremmende å møte denne ungdomsgjengen. Det kan bli sett på som en litt tøff utfordring. Men de fylkeskommunene som har meldt tilbake til meg, har sagt at særlig det siste er så positivt. Da får du ikke bare en person fra næringslivet inn for å møte elevene, du får på mange måter med deg hele bedriften samtidig. Og det å få den tette kontakten med den bedriften er så positivt. I neste omgang er det da lettere å få elevene ut igjen. Det kan være knyttet f.eks. til faget prosjekt til fordypning, men det kan også selvsagt være knyttet til det å få en lærlingplass. Jeg vet at i hvert fall en av fylkeskommunene – jeg skal ikke nevne navn på den – funderer nå på et opplegg som går ut på at du prøver å koble det at programfaglærere skal ut i en bedrift, med nettopp faget prosjekt til fordypning, slik at eleven og læreren sammen går ut i bedriften og sammen får en god opplevelse der ute. Vi vet jo at når eleven er ute, skal av og til læreren stikke innom og høre hvordan det går, og slik sett ikke helt slippe eleven sin i den perioden. Dette er viktig, men det vil i enda større grad kunne fungere når læreren er ute og får denne hospiteringen samtidig med at eleven er ute. Da vil dette fungere enda bedre. De får en felles opplevelse der ute, de får en felles opplevelse som de kan ta med seg inn igjen senere. En får i enda større grad en tett kobling mellom skolen og læringsmiljøet inne i klasserommet og den bedriften eller de bedriftene som får gleden av å få læreren og eleven på besøk, og som i neste omgang får muligheten til selv å stikke inn i klasserommet og ta med sine erfaringer og sin kompetanse inn i undervisningssituasjonen.

Johannes Rindal (Sp) [10:22:58]: Det er slått fast mange ganger før, også i denne debatten, at læreren er den viktigste faktoren for læring. Dette gjelder på alle trinn og for alle utdanningsprogram, men vi har, som også forslaget påpeker, en ekstra utfordring på yrkesfaglige studieprogram, der frafallet blant elevene er størst.

Samarbeid mellom skole og næringsliv har lenge vært en viktig sak for Senterpartiet. Det er et poeng i seg selv at skolene spiller på lag med samfunnet rundt. Det er viktig for at elevene skal få kjennskap til ulike yrker og for å gjøre undervisningen spennende og relevant, og ikke minst er det viktig at lærerne i programfagene er oppdaterte i det faget de skal undervise i. Derfor er det gledelig at statsråden har en såpass offensiv inngang til spørsmålet. I opp-

følgingen av Utdanningslinja skal mulighetene for hospitering ses nærmere på. HSH har et innspill som det jobbes videre med. Det blir også vurdert hvordan man kan innlemme en hospiteringsordning i systemet for etter- og videreutdanning, og satsing på kompetanseutvikling for lærere og instruktører i fag- og yrkesopplæringen ligger inne som en del av Ny GIV. Derfor er det mye som taler for at hospitering kan bli en viktig bit av kvalitetsutviklingsarbeidet i videregående skole framover.

For Senterpartiet er det en prioritet å styrke kvaliteten på undervisningen. Det hjelper ikke med flere lærere og flere timer dersom ikke undervisningskvaliteten bedres. Justeringen som nå er gjort av læreplanene, er også et viktig tiltak.

Til slutt: Det er noe merkelig å observere opposisjonens tro på at planer løser alle verdensproblemer. Nylig behandlet vi et forslag om en opptrappingsplan for etter- og videreutdanning, og vi har i dag et forslag til behandling om en nasjonal kompetanseutviklingsplan for programfaglærere i videregående skole. Min erfaring som lokal- og fylkespolitiker er at antall planer ikke er et godt mål på politisk vilje, og det at vi stemmer imot forslaget, handler ikke om at vi er imot intensjonen, nemlig å gjøre fagopplæringen bedre og mer relevant, men det er altså slik at ulike modeller for hospitering følges aktivt opp framover gjennom de tiltakene jeg var inne på tidligere. Det er også et poeng, som representanten Hagen også var inne på, at skoleeiere i dag står fritt til å lage ordninger for dette – mange jobber godt med dette allerede i dag – der man kan finne gode lokale løsninger som er til nytte både for skole og næringsliv.

Statsråd Kristin Halvorsen [10:26:02]: Det er en stor styrke for den utrolig viktige jobben vi holder på med for å sørge for at vi får ned frafallet i videregående opplæring og opp gjennomføringen, men også for å rekruttere flere til å ta yrkesvalg – vi vet at vi kommer til å ha et stort behov for flere dyktige fagarbeidere framover, og at vi er veldig sårbare hvis svensker og polakker skulle finne på å reise hjem igjen – at det er så bred politisk enighet og interesse og utålmodighet for at vi skal få til gode løsninger og gode resultater.

I St.meld. nr. 44 for 2008–2009, den som heter Utdanningslinja, omtales mulighetene for hospitering og utveksling av personale mellom skole og arbeidsliv som et godt virkemiddel for kompetanseutvikling. Hospiteringsordning og utveksling av personale mellom skole og arbeidsliv kan både bidra til å fremme samarbeid mellom skole og bedrift og gi nødvendig kompetanseheving for aktørene i fag- og yrkesopplæringen. På den andre siden kan dette være et tiltak som del av etterutdanning og kompetanseheving av aktørene i fag- og yrkesopplæringen. Både når det gjelder yrkesfaglærernes kompetanse og instruktørenes kompetanse, kan samarbeid om en hospiteringsordning være en god måte å få dette til på.

I Fafos rapport «Kompetanseutvikling gjennom hospitering. Om grunnlaget for en hospiteringsordning for lærere og instruktører i bygg- og anleggsgag» framgår det at grunnholdningen til hospiteringsordninger i skole og be-

drift er positiv, og at lærere som har deltatt i hospiteringsordninger, mener at de har hatt et godt faglig utbytte. Undersøkelsen viser at ordningen er lite utprøvd og bærer lite preg av systematikk. Rapporten baserer seg på undersøkelser innenfor ett programområde, bygg- og anleggsgag, i videregående opplæring, men tilbakemeldinger fra sentrale bransjeorganisasjoner kan tyde på at dette også gjelder for andre fagområder. Blant annet har HSH, som flere har vært inne på, bedt om innføring av ordninger med hospitering for lærere i næringslivet.

Direktoratet har vurdert innspill fra HSH og Fafos rapport. På denne bakgrunn har jeg bedt Utdanningsdirektoratet om å starte utprøving av hospiteringsordninger hvor spesielt yrkesfaglærere og faglig ansvarlige i bedrift samarbeider om kompetanseheving.

Det er avsatt 2,5 mill. kr i 2010 til denne utprøvingen. Fylkekommunene er invitert til å søke støtte til utvikling av modeller og utprøving av hospiteringsordninger, slik at vi kan få erfaring med ulike ordninger. Jeg tar sikte på å videreføre denne satsingen i 2011 og evaluere den i 2012, slik at vi kan se på på hvilken måte vi kan gå videre og utvikle dette. Jeg tror det er en stor verdi hvis vi nå kan få litt forskjellige modeller og forskjellige erfaringer, i tillegg til det arbeidet som mange fylkeskommuner allerede gjør når det gjelder hospiteringsordninger. Det er den måten som også er kjernen i jobbingen med Ny GIV – et tett samarbeid med fylkene for å se på hvilke ulike tiltak vi kan sette i verk, og som har god effekt.

Som en del av satsingen i Ny GIV vil Kunnskapsdepartementet også bidra til en bedre yrkesretting av særlig fellesfagene i videregående opplæring. Det er avgjørende at vi klarer å få til det, ikke bare fordi det har stor betydning for motivasjonen at det er relevant, men det er også viktig for den kompetansen som lærlingene skal ha med seg som grunnlag når de går ut i bedriftene.

Formålet med utprøving av hospiteringsordninger er å utvikle og prøve ut ulike modeller og organiseringer for hospitering som kan inngå i en helhetlig etterutdanning. Det er viktig at vi nå klarer å få alle de aktivitetene som vi gjennomfører, alle disse forsøkene og erfaringene, inn i strategien for etter- og videreutdanning, slik at det blir et permanent system. Det er viktig med systematikk og langsiktig tenkning rundt dette. Det kan f.eks. dreie seg om å få faglig oppdatering i eget fag, faglig innsikt i andre fag innen programområdet og/eller etablering og utvikling av faglige nettverk.

Jeg ser at tiden min renner ut – jeg kunne ha snakket om dette på innpust og utpust veldig lenge. Men jeg har en oppfordring å komme med til forslagsstillerne, opposisjonen: Hvis opposisjonen ønsker å oversende dette forslaget, ønsker jeg å arbeide videre med intensjonene i det. Vi er i gang, og jeg oppfatter at det er en bred politisk enighet i Stortinget om hvor viktig dette er.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elisabeth Aspaker (H) [10:31:39]: Jeg tillater meg noen kommentarer. Jeg er veldig enig med representanten

Mette Hanekamhaug, som presiserte at det med praksisorientering og det å ha mer praksisnære fag ikke har noe med verken spesialundervisning eller tilrettelegging for svake elever å gjøre. Jeg tror alle elever, og fagene i seg selv, vil profitere på at man får til en konkretisering av fagene som gjør dem mer forståelige, og at det også kan motivere til mer innsats i noen av de fagene som for mange elever i dag fortøner seg som vanskelig tilgjengelige.

Så har jeg lyst til å si til representanten Truls Wickholm at jeg ikke er uenig i at også fellesfaglærerne gjerne må få en hospiteringsordning, men én plass må man jo starte. I dag har vi ikke noen systematikk og ikke noen ordninger som sikrer programfaglærerne, som faktisk har hatt en yrkesforankring på et eller annet tidspunkt. Jeg tror at det er der vi skal starte, og så skal vi også legge til rette for en videregående opplæring der programfaglærerne og fellesfaglærerne kan samarbeide tettere også om innholdet i fellesfagene, slik at de kan bli mer tilgjengelige og lettere for elevene å identifisere seg med.

Formålet med hospiteringsordningen er en skole som er bedre i takt med tiden, både når det gjelder arbeidslivets behov og når det gjelder den hverdagen som elevene lever i. Det er altså ikke sånn, Aksel Hagen, at forslaget innebærer et voldsomt, nytt nasjonalt planverk. Jeg vet ikke hva slags «planfötter» flere av representantene har stått opp med i dag, men vi snakker vel om en delstrategi til den strategien vi har, som heter Kompetanse for kvalitet, og som handler om videreutdanning for norske lærere? Det oppfatter jeg at også statsråden var inne på da hun mente at dette kunne være en del av det opplegget, og at det er der man ønsker å forankre dette. Så dette er ikke nye femårsplaner, verken i den ene eller den andre forstand, men det er snakk om å få satt ting litt i system. Statsråden var selv inne på det, at det er lite utbredt med hospitering, og det er lite systematikk. Selv om det finnes en del gode lokale eksempler, er det svært mange elever som møter lærere som ikke har mulighet til å hospitere, og som dermed kanskje ikke får så engasjerte og oppdaterte lærere som de skulle ønske. Så bakgrunnen for at saken står på dagens sakskart, er at vi ønsker en ordning som favner alle skoler og alle fylker. Derfor bør saken vies den største oppmerksomhet.

(Brannalarmen går.)

Presidenten: Da stanser vi midlertidig Stortingets møte. Alle bes om å gå ut av bygningen så snart som mulig.

Møtet ble avbrutt kl. 10.34.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 10.49.

Presidenten: Første taler er Mette Hanekamhaug, som har en taletid på inntil 3 minutter.

Mette Hanekamhaug (FrP) [10:50:05]: Enkelte har pekt på at selve planen er et problem. Men jeg mener det nettopp er viktig å få på plass en plan, fordi man ikke har fått etablert gode nok strukturer uten denne.

Jeg synes det er morsomt at representanten Hagen polemiserer litt om at det var høyresiden som ønsket planer. Da kan jeg slenge ballen tilbake og si at jeg synes det også er litt spennende at det var representanten Hagen som snakket mest om viktigheten av å knytte det private næringslivet til skolen igjen. Det viser bare at vi har veldig mange felles visjoner om skolen.

Videre: Representanten Rindal pekte på at veldig mange fylker har gode ordninger og jobber med dette fra før. Det vet vi, og det er bra. Men problemet er, som også kunnskapsministeren pekte på i sitt innlegg, at de likevel er lite utbredt. Derfor ønsker man å jobbe mer med det.

Men jeg synes det har vært en veldig god debatt. Veldig mye positivt har kommet fram. Jeg synes det ministeren legger fram her i forhold til forslaget, er veldig positivt. Jeg synes det ministeren viser til om å få erfaring fra ulike måter å gjennomføre ulike modeller på i ulike fylker, er veldig bra. Det er en veldig god idé. Jeg tror det vil bidra til å skape gode planer på lengre sikt for hvordan vi kan gjøre det tilpassningsdyktig i systemet – for lærerne, for næringslivet og de enkelte kommunene og fylkene.

Jeg opplever stor enighet rundt intensjonen bak forslaget. På bakgrunn av det som har kommet fram, både i ministerens svar tidligere i saksforløpet og her i debatten, ber jeg presidenten om at forslaget oversendes.

Presidenten: Da har representanten Hanekamhaug foreslått at forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendes regjeringen uten realitetsvotering.

Statsråd Kristin Halvorsen [10:52:19]: Jeg er glad for at det forslaget oversendes, og så jobber vi videre med strategiene for hvordan vi kan få på plass dette – høster erfaringer og deler erfaringer – for å få et så godt system som mulig.

Jeg hadde bare noen kommentarer til det som har vært tatt opp av flere debattanter, som dreier seg om hvordan man ser på forholdet mellom praksis og teori. For min oppfatning er at man kan jobbe praktisk med teori, at det finnes mange veier inn. Også i yrkesfagene kommer man til å ha behov for gode teoretiske kunnskaper. Mange av disse fagene utvikler seg veldig raskt, og det er veldig viktig at man ikke liksom demper forståelsen av hvor komplekse og krevende de kan være, og det henger også sammen med statusen til yrkesfagene. Men *inngangen* til teori trenger ikke å være akademisk, den kan være praktisk. Det som er avgjørende når det gjelder yrkesfagene, er at vi klarer å yrkesrette både fellesfagene og programfagene, gjøre dem relevante og knytte den teorien som det er behov for å ha – også når det gjelder yrkesfagene – tett til det som er motivasjonen til elevene og utførelsen av selve oppgaven og yrkene. Men som flere har vært inne på, er det en stor utvikling også på dette området. Det fagbrevet man tar i 2010, må man hele veien fylle på, og da er det selvfølgelig også slik at lærerne til de nye fagarbeiderne hele veien må ha påfyll, fordi yrkene utvikler seg så raskt.

Så med disse ord er jeg klar til å følge opp intensjonen i forslaget.

Presidenten: Det er bra.

Truls Wickholm (A) [10:54:28]: Jeg er veldig glad for at representanten Aspaker er enig i at det er viktig også å se på fellesfaglærerne. Jeg tror kanskje at det er særlig viktig – kanskje også med tanke på det som statsråden var inne på på slutten – å få gode praktiske innganger for teoretisk kunnskap. Når du kommer inn i skolen som lærer med utelukkende teoretisk akademisk bakgrunn, tror jeg det må være veldig nyttig å få den type hospiteringsordning for disse lærerne.

Og til mitt poeng igjen: Jeg tror dette arbeidet og koordineringsarbeidet gjøres best av regjeringen. Jeg blir ikke så imponert når Aspaker sier at et sted må vi jo starte. Det blir en litt for tilfeldig tilnærming til utdanningspolitikken for min del. Men jeg er også veldig glad for at alle nå ser ut til å ha en enighet om at det er viktig med god teoretisk basis for praktiske fag, men at utfordringen ligger i å finne de praktiske inngangene til det teoretiske.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 529)

Sak nr. 2 [10:56:03]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ib Thomsen, Jan Tore Sanner, Dagrun Eriksen, Trine Skei Grande og Olemic Thommessen om utvidelse av ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner (Innst. 42 S (2010–2011), jf. Dokument 8:148 S (2009–2010))

Torgeir Micaelsen (A) [10:56:36] (komiteens leder og ordfører for saken): President, jeg ser jeg har fått en halv times taletid. Det setter jeg pris på.

Presidenten: Ja, representanten har inntil en halv times taletid.

Torgeir Micaelsen (A) [10:56:47]: Jeg vil si bare helt kort innledningsvis at frivillig innsats, dugnad, er adelsmerket til det norske samfunnet. Trygge, inkluderende lokalsamfunn er avhengig av mange av disse menneskene som hver dag bidrar med frivillig innsats, og samspillet mellom frivilligheten og offentlig sektor – fellesskapet der – gjør at vi i større grad når mange av de målene vi har på tvers av partigrensene i Norge, enn uten den frivillige innsatsen.

Den saken som er løftet fram i dette representantforslaget, omhandler én del av hvordan vi kan bygge opp under frivillig innsats i Norge – den såkalte gavefradragsordningen. I fjor ga ordningen nærmere 2 mrd. kr i gaveinntekter til de 475 organisasjonene som ble omfattet av ordningen, og det utgjorde omtrent en fjerdedel av organisasjonenes inntekter. Det er altså betydelige summer vi her snakker om. Før jul i fjor fikk vi noen illevarslende beskjeder fra overvåkingsorganet ESA om at den norske

fradragsordningen for frivillige gaver kunne være i strid med EØS-avtalen. Slik jeg vurderte det, iallfall den gang, sto vi da overfor noen valg. Enten kunne vi avvikle dagens ordning og erstatte den med en tilskuddsbasert ordning, det var én mulighet, eller at man måtte se for seg å kunne utvide ordningen til også å omfatte organisasjoner i hele EØS-området. Saken skapte stor debatt, og det var en omfattende dialog i flere måneder mellom regjeringen, Finansdepartementet og Kulturdepartementet på den ene siden og frivillig sektor, som var representert ved Frivillighet Norge, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, osv. Før regjeringen hadde konkludert i sakens anledning, ble dette representantforslaget fremmet. Men før innstillingen ble avgitt, hadde regjeringen gitt sitt tilsvarende, bl.a. på spørsmål fra undertegnede om hva man tenkte å foreta seg i sakens anledning. Og i statsbudsjettet for 2011 er det da forslag om at regjeringen utvider hele gavefradragsordningen i tråd med det som ESA anmodet norske myndigheter om. Derfor har vel saken fått en lykkelig løsning, og derfor er det også en enstemmig komité som slutter seg til representantforslaget.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:59:33]: Som representanten Micaelsen sa, er frivillige organisasjoner en svært viktig del av det norske samfunnet, og for Senterpartiet er det særdeles viktig å videreføre tradisjonen og innsatsen der. Vi ser også at det fungerer godt som en del av den aktive integreringspolitikken som mange lokalsamfunn har.

Det som er spørsmålet her i dag, er forholdet mellom ordninga med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner og EØS-avtalen. Ved inngåelsen av EØS-avtalen ble det klargjort at EØS-avtalen ikke skulle fungere slik at den skulle føre til at vi måtte endre våre skatter og avgifter – skatte- og avgiftspolitikken var utenfor EØS-avtalen. Men vi erfarer jo at EØS-avtalen, som det ble sagt fra EØS-motstanderne den gangen, er en dynamisk avtale som utvikler seg slik at den går inn på stadig nye områder. Nå er den altså inne på området spørsmålet om vår ordning med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner er lovlig i henhold til avtalen.

Som representanten Micaelsen sa, er det anført fra overvåkingsorganet ESA at vår ordning kunne være i strid med EØS-avtalen. Dermed kom en inn i en diskusjon om hva en skulle gjøre. Senterpartiet tar til etterretning den utvidelsen som vi nå går inn for. Men vi skal være klar over at det vi nå snakker om, er å gi skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner som har tilhold helt andre steder enn i det norske samfunnet og som skal stimulere frivillige organisasjoner i andre land, noe som sjølsagt ikke har den positive effekten på lokalsamfunnsutvikling og frivillig dugnadsarbeid som var hele intensjonen med ordninga da den ble innført. Dette vil sjølsagt i tida framover føre til – det er jeg rimelig sikker på – at vi får en rekke diskusjoner om hva verdige organisasjoner er innenfor dette området. Det kommer sikkert til å komme opp en rekke eksempler på organisasjoner som mener seg berettiget til det, og/eller organisasjoner som utfører arbeid som det er et betydelig konfliktnivå i det norske politiske miljø om

det er rett skattemessig å stimulere. Vi beveger oss altså over på et område som i tida framover sikkert vil skape økt diskusjon.

Konklusjon: Senterpartiet aksepterer at EØS-avtalen er slik at regjeringa har fattet vedtak om å utvide ordninga, noe som går ut over den opprinnelige intensjonen.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:02:57]: Dette er jo en ordning som ligger Kristelig Folkepartis hjerte nær, og som vi har kjørt fram i regjering og her i huset, med en viss motstand fra andre partier til tider. Men selve ordningen har nå fått allmenn tilslutning, og det er vi glad for.

Som saksordføreren nevnte, sto man i realiteten overfor to valg da ESA meldte seg på banen: Skulle vi skrote ordningen helt – da ble jo alle likebehandlet; alle ble like dårlig behandlet, for å si det på en annen måte – eller skulle vi utvide ordningen til at organisasjoner som også er innenfor EØS-området, og personer som gir til disse organisasjonene, kunne nyte godt av dette skattefradraget? Jeg er veldig glad for at regjeringen har havnet på det siste. Det gir noen kontrollutfordringer, det ser jeg, men jeg tror hovedparten av dem som vil gi, tross alt vil forholde seg til organisasjoner som har et feste her i landet. Så jeg synes ikke en skal problematisere det for mye før vi eventuelt ser i praksis at dette skaper problemer.

Hvorfor er det viktig at frivillige organisasjoner har denne muligheten ved at de får flere midler fordi personer gir penger, og gir mer penger når de får skattefradrag? Det er fordi dette er frie midler for organisasjonene. I en situasjon hvor svært mange av de frivillige organisasjonene opplever at veldig mange av deres midler som kommer fra det offentlige, bindes opp til prosjekter, og at de nærmest blir et støttehjul for det offentlige, er det svært viktig at denne ordningen består, som gir organisasjonene frie midler å bruke på det organisasjonene var ment for. Vi er tilfreds med dette.

Så må jeg forskuttere budsjettbehandlingen litt og si at vi ikke er tilfreds med at regjeringen foreslår en innskrenkning i ordningen ved å fjerne den for enkeltstående organisasjoner som ikke har en nasjonal overbygning. Det betyr at mange ulike organisasjoner og menigheter som er enkeltstående og frittstående, nå mister muligheten. Det må vi si er et skuffende forslag som har kommet fra regjeringen, og som jeg håper vi kan få gjort noe med i budsjettet.

Vi anbefaler innstillingen, og så tar vi en ny runde på det siste ved neste korsvei.

Gunnar Gundersen (H) [11:05:55]: Jeg skal også holde meg godt innenfor de 30 minuttene.

Jeg synes det er greit å konstatere at EFTA-beslutningen om at gavefradragsordningen var i strid med EØS-reglementet skapte betydelig usikkerhet innenfor frivilligheten. Vi vet alle at frivillig sektor er uhyre viktig i det norske samfunn. De gjør en fenomenal jobb på en rekke områder, innenfor idrett, omsorg, fattigdom – på de fleste områder. Man kunne egentlig vært forskånet for usikkerheten ved at man hadde gått ut mye tidligere med at ordningen burde vært endret. Derfor ble dette representant-

forslaget fremmet. Vi er veldig godt fornøyd med at det er løst i statsbudsjettet nå, og at usikkerheten er lagt på is.

Vi er også enig med foregående taler i at man må gjøre noe med at det ikke bare gjelder nasjonale organisasjoner, men den runden får vi ta når statsbudsjettet skal behandles, tror jeg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 529)

Sak nr. 3 [11:07:14]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om skattemessig likebehandling av fagforeningskontingenter (Innst. 43 S (2010–2011), jf. Dokument 8:152 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arve Kambe (H) [11:08:12] (ordfører for saken): Som saksordfører har jeg i denne saken prøvd så godt det vel var mulig, å få et flertall i komiteen. Det aner meg at det var rimelig nær å få til, for flertallet er med på de aller fleste formuleringene.

Saken har sin bakgrunn i et eksempel representantene fra Fremskrittspartiet har brukt: at medlemmer av en sjømannsorganisasjon som ikke er tilsluttet en av hovedsammenslutningene, ikke får fradragsrett i selvangivelsen for sin fagforeningskontingent. Det har etter deres mening aktualisert en sak om at man skal ha likebehandling av alle typer fagforeningskontingenter, uavhengig av dagens krav når det gjelder skattefradrag, i skatteloven og Finansdepartementets dispensasjonspraksis.

Flertallet i komiteen viser til at Finansdepartementet hevder at det sentrale formålet med fradragsretten er å redusere arbeidstakernes kostnader med å organisere seg og å oppmuntre til et organisert arbeidsliv. Det er Høyre svært enig i og har lagt det inn som en egen merknad i innstillingen.

Finansdepartementet viser også til at arbeidsgiverne har en tilsvarende fradragsrett for medlemskontingent til arbeidsgiverorganisasjonene. Dette er ordninger som er godt brukt av arbeidsgiverorganisasjonene.

Når det gjelder det tekniske, er utgangspunktet for fradragsretten skatteloven § 6-20, som sier at medlemskontingent til landsomfattende arbeidstakerorganisasjoner er

fradragsberettiget, oppad begrenset til et gitt beløp, som for tiden er 3 660 kr pr. år. Ordningen er selvfølgelig avgrenset til dem som er i lønnet arbeid, og gjelder derfor ikke for student- og pensjonistmedlemmer. Det gis fradrag for kontingent til landsomfattende arbeidstakerorganisasjoner som har forhandlingsrett etter lov om offentlige tjenestetvister, eller som har inngått tariffavtaler på vegne av medlemmene sine. Den politiske uenigheten oppstår fordi departementet har mulighet til å forhandle dispensasjoner fra foreninger som ikke er med i en landsomfattende sammenslutning.

Det har vært min intensjon som saksordfører å bidra til at saken får en videre oppfølging i Finansdepartementet. Jeg tar derfor her og nå opp igjen forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, som var en invitasjon til finansministeren og til de rød-grønne partiene på Stortinget om, faktisk for første gang på lang tid, å ha en sak om prinsippet organisasjonsfrihet, fagforeningsmedlemskap, skatteprinsippet der, i Stortinget til en prinsipiell behandling. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme egen sak med en gjennomgang og evaluering av regelverket for fradragsrett ved ligningen for utgiftene til fagforeningskontingent.»

Høyre er opptatt av å legge forholdene til rette for et fungerende arbeidsmarked hvor det er ordnede forhold for arbeidstakere og arbeidsgivere. I statsbudsjettene viser opposisjonen og posisjonen ulike måter å prioritere satsen for fradrag. Fra Høyres side vil vi si at vi aksepterer at fradragsretten er et poeng, for det bidrar til en bedre organisering av arbeidslivet, en profesjonalisering av det, og det er alle parter tjent med.

Vi mener det er et problem at noen av fagforeningene som i dag driver, og som ikke er medlem av en hovedsammenslutning, ikke får mulighet til å komme inn fordi departementet har en relativt streng tolkning av regelverket.

Et annet tenkt tilfelle er at hvis det er intern uenighet i en fagforening hvor det er utbrytere, men hvor utbryterne naturlig nok ikke får bli medlemmer av en landssammenslutning av fagforeninger fordi de er en konkurrent, så vil ikke den foreningen få mulighet til å få fradragsrett. Det skriver faktisk departementet rett ut i saken. Da rokker man noe ved organisasjonsfriheten, medlemsfriheten, og også at man bruker økonomiske virkemidler.

Jeg hadde trodd at de rød-grønne representantene på Stortinget var mer opptatt av prinsippet og ikke bare av hovedsammenslutningene, som f.eks. LOs synspunkt der. Vi fikk for øvrig ikke noen innspill fra hovedsammenslutningene til saken da vi hadde den til høring.

Herved er forslaget nr. 1 opptatt.

Presidenten: Representanten Arve Kambe har tatt opp det forslaget han refererte.

Torfinn Opheim (A) [11:13:29]: Saksordføreren har på en grei måte redegjort for saken, og som saksordfører sa, har flertallet i komiteen – alle unntatt Fremskrittspartiet – svært sammenfallende syn på at det er viktig å

legge forholdene til rette for et velfungerende arbeidsmarked med ordnede forhold. Samme flertall mener også at det er en fordel med en høy andel fagorganiserte i arbeidslivet. Jeg er veldig glad for at dette synet har bred støtte. Det er etter min mening en viktig pilar i vårt samfunn og vårt samfunns utvikling at vi har en god oppslutning om fagorganisasjonene. Det har gjennom tidene vist seg at når det etableres gode forhold mellom partene i arbeidslivet og myndighetene, får samfunnet igjen for det gjennom en stabil og forutsigbar utvikling. Dette får vi til gjennom en stor tillit til hovedsammenslutningene.

I disse tider gjennomfører alle komiteene på Stortinget høringer i forbindelse med budsjettet, og her spiller hovedsammenslutningene en stor rolle ved at de gir tilbakemeldinger på de store linjene i budsjettet og synspunkter på enkeltelementer som har betydning for arbeidslivet.

Nå er ikke dette bare mitt syn eller vårt syn – nei, dette partssamarbeidet får oppmerksomhet langt utover våre grenser. På et møte i Nordisk Råd i fjor var det forskere som fortalte at det var fattet interesse for disse elementene i vår norske – eller nordiske – modell også i Asia. Det kommer folk i bølter og spenn for å lære mer om dette, ble det sagt av forskerne.

Jeg er overbevist om at denne biten i samfunnsmodellen vår bidrar i vesentlig grad til en stabil og mer rettferdig utvikling som gir plass til langt flere i arbeidslivet, og som sikrer at arbeidslivet fungerer etter de normer og regler som partene og myndighetene sammen utformer. Et viktig element når det gjelder høy oppslutning om fagorganisasjonene, er selvsagt fradragsretten for kontingenten. Vi lovet i 2005 at vi skulle doble fagforeningsfradraget i løpet av vår første stortingsperiode. Det har vi gjort. Grensen for fradragsberettiget beløp har økt fra 1 800 kr til 3 600 kr – altså 450 kr hvert år. Og med virkning fra og med inntektsåret 2010 har beløpsgrensen også blitt justert i tråd med anslått prisvekst fra 3 600 kr til 3 660 kr. Her skylder vi å gjøre oppmerksom på at dette beløpet var kuttet i av den forrige regjering, og ett av mange forventningskrav fra organisasjonene var at det skulle heves igjen når de rød-grønne partiene overtok i 2005.

Fradragsretten innebærer et viktig element i det å organisere seg eller, som det står i innstillingen, og som saksordføreren nevnte, at fradragsretten er et verktøy for å ha en høy andel fagorganiserte. Men jeg vil understreke at det å organisere seg ikke bare dreier seg om tariff og bedre rettigheter innen arbeidslivet. Det er i hvert fall ikke sånn jeg oppfatter de landsomfattende organisasjoners politikk og strategi. Dette får vi selvsagt bevis på gjennom de høringene som komiteen har, der de har synspunkter langt utover dette.

Disse organisasjonene har flere roller. Selvsagt skal de først og fremst være en tarifforganisasjon, men de er også en samfunnsrefser, og ikke minst har de vist at de tar ansvar for å sette kravene sine ut i handling. I dette ligger det at det er et viktig element å kunne skue utover enkeltmedlemmers krav og forventninger til å kunne ta et større samfunnsansvar. Et resultat er at det inngås forpliktende samarbeid. Et eksempel på dette er solidaritetsalternativet. Dette var et forpliktende samarbeid som også innholdt

tøffe krav fra organisasjonene, men det resulterte i at vi kom gjennom en tøff tid uten alvorlig arbeidsledighet og uro i arbeidslivet.

Finansministeren har i sitt svar til komiteen i denne saken også vist til organisasjonenes oppfordring til moderasjon i lønnsforhandlingene under finanskrisen siste år. Det organisasjonene vet, er at et av resultatene av dette er at kjøpekraften i den siste perioden har blitt vesentlig forbedret ved at renten er holdt lav og inflasjonen likeså – for å nevne noe.

Dette er noe av årsaken til at jeg mener det vil være vanskelig å kunne skille mellom de som skal ha fradragsrett, og de som ikke skal ha det, hvis vi fjerner utgangspunktet om tilslutning til en landsomfattende arbeidstakerorganisasjon.

Gjennom årenes løp er det blitt etablert fagorganisasjoner som dekker de fleste yrkesgrupper. Finansministeren har redegjort for i sitt svar til komiteen at dersom det skal etableres en ny fagorganisasjon som ikke kan bli tilsluttet en slik landsomfattende organisasjon, kan det være grunnlag for å gi dispensasjon fra kravet om en slik tilknytning. På denne bakgrunn mener vi at dagens regelverk er godt nok når det gjelder fradragsrett for fagforeningskontingenter.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:18:23]: Forslaget vi nå behandler, burde ha fått tilslutning fra samtlige partier. Sjelden har argumentene mot å støtte et fremskrittpartiforslag vært dårligere fundamentert enn i dag. Ja til skattemessig likebehandling av medlemskapskontingenter i fagforeninger – tygg litt på det, representanter for Det norske Arbeiderparti. Det er dét dere i dag velger å stemme ned.

De rød-grønne argumenterer i sine festtaler for at medlemskap i fagforeninger styrker arbeidstakernes rettigheter, men de sier ingenting om at det kun er medlemskap i visse utvalgte fagforeninger som styrker disse rettighetene. Men i dagens innstilling sier de nettopp dette, noe representanten Opheim også sa fra talerstolen. Så mye for den såkalte solidariteten! De øvrige opposisjonspartiene er tilbake i gammel, klassisk, dobbel opposisjonspolitik – i opposisjon til regjeringen og i opposisjon til det største opposisjonspartiet. Det burde vært unødvendig i denne saken.

Denne saken er basert på en henvendelse fra Fellesforbundet For Sjøfolk, altså ikke såkalte verdige arbeidstakere, ifølge regjeringspartiene. Jo mer vi gikk inn i materien, jo mer overrasket ble vi. Vi trodde faktisk at dagens lovverk skyldtes en inkurie – ærlig talt – og vi har fortalt hele historien gjennom forslaget.

Ble ikke også dere i salen overrasket over hva loven faktisk sier? Var dere klar over at det ble bedrevet skattemessig forskjellsbehandling avhengig av hvilken fagforening man er tilsluttet? Var dere klar over at man måtte være tilknyttet en hovedsammenslutning, noe som er ensbetydende med å gi sin politiske støtte til Arbeiderpartiet, for å kunne nyte godt av skattefradrag for fagforeningskontingenter? Var dere klar over at loven forutsetter et meningsmonopol? Var dere klar over at en av betingelsene

som stilles for skattemessig likebehandling, er at fagforeningen tar et visst samfunnsansvar utover medlemmenes interesser?

Ja, vi vet alle at fagforeningsledere engasjerer seg i alle mulige slags politiske spørsmål, også de som ikke handler om medlemmenes lønns- og arbeidsforhold. Særlig utenrikspolitik er populært: Nei til USA, boikott av Israel, atomvåpenfri sone både her og der, nei til Statoils oljesandprosjekt i Canada, skillet mellom stat og kirke og alle disse andre sakene som regjeringspartiene og kanskje de øvrige partiene i salen her mener at fagforeningene skal vise et engasjement i. Men visste dere at et slikt såkalt samfunnsansvar er en betingelse for å kunne få skattefradrag for medlemskontingentene? Det er det loven sier. Var dere klar over at regjeringens definisjon av samfunnsansvar inkluderer fagforeningers oppfordring til moderasjon i lønnsforhandlingene? Var SVs representanter klar over det? Er medlemmene i fagforeningene selv klar over at for høye lønnskrav kan føre til at skattefradraget fjernes? Og hvem skal vurdere hvor en slik grense går? Var dere klar over at regjeringen ikke ønsker konkurrerende fagforeninger? For da er det, ifølge Finansdepartementet, «en fare for at konkurrerende organisasjoner på sikt kan føre til en utvikling i retning av større fokus på medlemmenes isolerte kortsiktige interesser, på bekostning av et mer langsiktig og samfunnsorientert perspektiv». Hva nå det skulle bety?

Slike betingelser for skattemessig likebehandling er ikke norsk arbeidsliv verdig. Fremskrittspartiet tror faktisk at samtlige partier i denne salen i realiteten deler et slikt syn. Da burde partiene ta seg sammen, og ikke stemme imot noe de er for, eller be om ytterlige utredninger av noe de allerede har tilstrekkelig kunnskap om.

Jeg tar med dette opp Fremskrittspartiets forslag. Og vi støtter subsidiert forslaget fra de øvrige opposisjonspartiene.

Presidenten: Representanten Christian Tybring-Gjedde har tatt opp det forslaget han refererte til. Han ga også uttrykk for at de vil gi sin subsidiære støtte til forslaget som ble tatt opp av representanten Kambe.

Aksel Hagen (SV) [11:22:59]: Hvis det er slik at det bak denne partimessige uenigheten i salen i dag ligger en tverrpolitisk enighet om at fagforeninger er viktige og at fagorganisering er noe vi vil ha mer av og ikke mindre av, er det en god sak vi har i plenum i dag. Dette er noe av kjernen og hovedelementet i det vi gjerne kaller den nordiske samfunnsmodellen, nettopp dette trepartssamarbeidet. Det er på en god måte blitt understreket av flere her.

Det er slik at utenfra blir denne modellen hyllet for tiden. Vi får stadig besøk – om ikke akkurat jeg så i hvert fall andre som sitter i salen her – fra folk utenfra som nettopp vil lære mer om dette samarbeidet. Dette er noe en vil ha mer av og ikke mindre av. De kommer samtidig – og det er det tragiske oppi dette – fra land og miljøer der det nå på mange måter foregår en fagforeningsknusing, der dette samarbeidet i praksis bygges ned. Ære være dem som likevel samtidig ser at dette

er noe en ideelt sett burde hatt mer av og ikke mindre av.

Det er veldig godt at vi har en norsk høyreside som ikke tilhører dem som vil ha en nedbygging av fagbevegelsen, men vil ha mer av den. Så langt – veldig bra.

Så er det grunnleggende viktig at skal en videreutvikle dette samarbeidet og skjønne hva som er kjernen i det, er det noen stikkord som en for all del må få med seg. Det er stikkordet «landsomfattende», og det er stikkordet «hovedsammenslutning».

Kjernen i dette partssamarbeidet er at noen av de viktigste og mest overordede prinsipielle debattene og noen av de viktigste temaene som må avklares de tre partene imellom og som de må finne en løsning på, kan bare skje på nasjonalt nivå. Det er her hovedavklaringene skal og må skje med hensyn til lønn, arbeidsmiljø, diskusjonen omkring sosial dumping for å forebygge det, osv. Da er det ikke et angrep på organisasjonsfriheten når vi rød-grønne nå understreker at skattefradrag vil vi først og fremst gi til dem som vil gå inn i organisasjoner som deltar i disse hovedavklaringene, som nettopp må foregå på nasjonalt nivå. Det er på det nivået vi kan ivareta og videreutvikle den nordiske velferdsmodellen. Det er bare hovedorganisasjonene våre som kan spille den rollen. Ære være andre som måtte dukke opp og bidra til mer mangfold, men skal vi få til å videreutvikle den nordiske velferdsmodellen, må vi mer styrke mulighetene til de store organisasjonene enn å svekke dem, slik som det går fram av forslaget fra Fremskrittspartiet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:26:17]: Fremskrittspartiet foreslår at alle fagforeninger skal, på lik linje, innrømmes skattemessig fradrag for fagforeningskontingent. Det ligger an til at Fremskrittspartiet ønsker å vise seg fram som en virkelig tilhenger av fagorganisering, og det er jo hyggelig.

Jeg har lyst til å gå grundig til verks. Skatteloven § 6-20 – fradragsberettiget kontingent, som for tiden er 3 660 kr per år – er temaet. Ordningen er begrenset til kontingent til landsomfattende arbeidstakerorganisasjoner som har forhandlingsrett etter lov om offentlige tjenestetvister, eller har inngått tariffavtaler på vegne av medlemmene.

Departementet kan bestemme at kontingent til enkeltorganisasjoner skal kunne trekkes fra sjøl om vedkommende organisasjon ikke har landsomfattende tariffavtale. Kontingent til arbeidstakerorganisasjoner opprettet etter 1. juli 1977 kan bare kreves fratrukket når organisasjonen står tilsluttet en hovedsammenslutning.

Det kan sjølsagt argumenteres for i hvilken grad vi skal ha fradrag for fagforeningskontingent. Når vi har det og det er bred oppslutning om det, er det sjølsagt for at vi skal styrke fagbevegelsen, både for at det skal bli billigere for den enkelte å fagorganisere seg og – for å si det på en annen måte – for at vi skal styrke økonomien i den fagorganisasjonen ved at den får flere medlemmer.

Poenget i dagens debatt er spørsmålet om kravet om tilslutning til en hovedsammenslutning er et rimelig krav. Det som kommer fra opposisjonen, er ikke noe stand-

punkt – det er bare et ønske om å utrede og evaluere dette. Blant de partiene som inngår i opposisjonen, vet vi at det er forskjellig syn. Partiet Venstre har gjentatte ganger i denne salen gått imot fradrag for fagforeningskontingent.

Det som er nasjonalstaten Norges store fortrinn, er de egalitære forholdene: jamnbyrdige økonomiske, sosiale og kulturelle forhold. De settes nå stadig på prøve gjennom EØS-avtalen, som bygger på fri flyt av arbeid, kapital, varer og tjenester, noe som gjør at vi får en sterk dreining i retning av et forskjellssamfunn i stedet for et samholdssamfunn.

Det norske egalitære samfunnet har noen nøkkelkjennetegn som medvirker til dette. Vi har bl.a. det at eiendomsrett til landbruksarealer i Norge er knyttet til personer og bare personer, altså ikke selskaper, og for de personene som eier, er det tilknyttet eiendomsrett og tilhørende eiendomsplikter.

Vi har skatteregler som sikrer at vi i Norge har en langt større andel av folk som eier sine egne hus enn i resten av Europa. Det er særegent for Norge og medvirker til jamnbyrdige forhold.

Vi har svært ryddige forhold på arbeidsmarkedet ved sterke fagorganisasjoner, som har rettigheter og plikter. Det er plikter og regler for fagorganisasjoner for bruk av deres viktigste virkemiddel, nemlig streikeretten.

Så er spørsmålet: Skal det gis skattemessig fradrag for kontingent til nye fagorganisasjoner? Prinsipielt må det sjølsagt være en åpning for det. Dette gjelder imidlertid ikke spørsmålet om organisasjonsfrihet. Organisasjonsfrihet er noe som er helt uavhengig av hvordan vi behandler det skattemessig. Det er utenfor det vi nå snakker om. Jeg vil si det sånn: Dersom etablerte fagorganisasjoner stivner eller blir talerør for bestemte politiske partier, blir det behov for nye fagorganisasjoner for å representere yrkesgruppa og dermed skape nødvendig balanse i maktforholdet i arbeids- og næringsliv. Alternativet til nye fagorganisasjoner er sjølsagt å reformere eksisterende fagorganisasjoner, noe som jeg kjenner svært godt til fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Det er en fagorganisasjon som ble reformert, og dermed var det ikke behov for noen ny fagorganisasjon. Så det er én måte å gjøre det på. Men sjølsagt: Prinsipielt kan det oppstå den situasjon at eksisterende fagorganisasjoner er så stivnet, er så i utakt med den jobben de skal gjøre, at det er behov for å etablere nye. I så fall regner jeg med at det blir ivaretatt.

Helt til slutt: Fremskrittspartiet er jo det fremste fagforeningsfiendtlige partiet, som bl.a. går imot landsomfattende tariffavtaler, som er en svært sentral del av den norske tradisjonen for å sikre jamnbyrdige økonomiske forhold.

Statsråd Sighjørn Johnsen [11:31:31]: Dette er en viktig debatt. Det som er utgangspunktet for regjeringens syn her, er at det er riktig og fornuftig at arbeidstakere stimuleres til å organisere seg også ved at det er en mulighet for å trekke fra fagforeningskontingenten. På den måten å oppfordre til at vi får et organisert arbeidsliv er bra for Norge. Dette har vi sett ved mange anledninger, og fellesskapet har tjent på at vi har gode og ordnede forhold i norsk arbeidsliv.

Jeg trenger for så vidt ikke å utdype det noe særlig mer.

For at det skal være en viss oversiktighet og forutsigbarhet for partene i arbeidslivet, er det stilt visse vilkår for denne fradragsretten. Det gjelder for fagorganisasjoner som er etablert etter 1. juli 1977, og vilkåret er at de er tilsluttet en hovedsammenslutning. Og så er det, som det har vært vist til i debatten, en mulighet for departementet til å gi dispensasjon eller å samtykke til at medlemskontingent kan bli gjort fradragsberettiget uten en slik tilslutning til en hovedorganisasjon. Et viktig utgangspunkt for departementet når en skal vurdere dette, er selvsagt – det er ingen grunn til å legge skjul på det – at når en har stilt dette kravet om hovedsammenslutning, er det fordi hovedsammenslutninger i veldig stor grad har vist samfunnsansvar gjennom forhandlinger om lønnsdannelse og arbeidsvilkår, noe som vi har sett ved flere anledninger.

Som representanten Hagen sa, er dette en interessant debatt nå på den måten at en jo kunne tenke seg parlamenter i andre land der det var en helt annen diskusjon om forholdet til fagorganisering og fagforeninger. Men her er det en bred enighet i salen om at det å ha gode og sterke fagorganisasjoner og tilsvarende fornuftige og gode arbeidsgiverorganisasjoner er en styrke for norsk økonomi og for det norske folkestyret, herunder er det også bred enighet om at det skal være en fradragsordning for den type kontingent.

Så er det da slik at komiteen har delt seg i tre deler. Det er et stort flertall, et litt større mindretall og et litt mindre mindretall, altså tre deler. Jeg oppfatter det slik at det ikke er veldig stor avstand mellom det store flertallet og det litt større mindretallet, som også saksordføreren her gav uttrykk for.

Jeg har ingenting imot, f.eks. i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet for 2012, å gjøre en litt bredere vurdering og gjennomgang av denne ordningen, selvsagt sett i sammenheng med størrelsen på fradraget, for det er naturlig at det er da det diskuteres, altså i budsjett-sammenheng. Det er jo ulike oppfatninger i Stortinget om størrelsen på fradraget, men som sagt: Jeg har ingenting imot å gjøre en noe bredere vurdering av ordningen, f.eks. i forbindelse med budsjettframlegget for 2012.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:35:20]: Først vil jeg takke finansministeren for at han skal ta en bredere gjennomgang. Det høres positivt ut.

Vi har fått svar på provenyet – på spørsmålet om dem som da utelates – og hans eget departement anslår det til å være 4 eller 5 mill. kr, så det er ikke så mye penger det er snakk om. Det er prinsippet det er snakk om, om å ha likebehandling.

Fagforeningsledere er jo veldig opptatt av å engasjere seg i alle mulige slags politiske spørsmål, også spørsmål som ikke angår arbeidsplass eller lønnsforhold, noe som også finansministeren sier i sitt svar til komiteen. Mener finansministeren at det er naturlig at fagforeningsledere engasjerer seg i spørsmål som boikott av Israel, kritiske

holdninger til USAs krigføring i Irak og skillet mellom stat og kirke, som LO-leder Flåthen har engasjert seg i? Mener han at det er naturlig, og inngår det i det å ta et samfunnsansvar?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:36:16]: Det er mange grunnleggende rettigheter i det norske samfunnet, og to av de mest grunnleggende rettighetene er jo ytringsfrihet og retten til å organisere seg, og de to henger også godt i hop. Selvsagt er det tillatt både for fagforeningsledere og andre å ha oppfatninger om mange spørsmål og delta i den løpende samfunnsdebatten. Det synes jeg er veldig bra og fint.

Når det gjelder selve begrepet «hovedsammenslutning», mener jeg at det er et ganske oversiktlig begrep, og jeg tror at det å ha ordninger som gjør at man får et best mulig organisert arbeidsliv, er bra. Det at det er fagorganisasjoner som tar samfunnsansvar, er også viktig, som jeg var inne på i innlegget mitt. Så jeg ser ikke at det er noen motsetning mellom den praktisering av regelverket som Finansdepartementet har lagt seg på, og det at fagforeningsledere har en talerett, og for så vidt en røst, i den alminnelige samfunnsdebatten.

Arve Kambe (H) [11:37:32]: Departementet skriver i brev til finanskomiteen og også i brev til Fellesforbundet For Sjøfolk at Stortinget ennå ikke har gitt føringer og synspunkter i denne saken, og det gjør at departementet ikke har noe å vise til.

Det er noe av bakgrunnen for at forslaget som jeg har fremmet på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, er så rundt formulert at det faktisk er en invitt til Finansdepartementet og til de rød-grønne på Stortinget om å sikre oppslutning i Stortinget om at det er bra med et godt organisert arbeidsliv. Det tror jeg har verdi også for andre og er en mulighet for regjeringen til selv å utforme saken og legge premisser for den i en egen sak, og ikke som en del av en budsjettsak.

I tillegg hadde det – synes jeg – av kosmetiske grunner vært hyggelig om regjeringen av og til gikk inn i realiteten i forslag som er fremmet av Stortinget, i alle fall når de er så godt fundamentert som i denne saken.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:38:35]: Som jeg sa i innlegget mitt, har jeg for så vidt ingenting imot å foreta en slik vurdering som det representanten Kambe ber om. Jeg mener at det passer best i budsjettssammenheng, men en annen mulighet er jo å komme tilbake til en vurdering i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, slik at en får en diskusjon.

Det jeg oppfatter som viktig i debatten i dag, er at det er bred oppslutning i Stortinget om at det skal være fradragsrett for fagforeningskontingent. Og det er bred oppslutning om at det er viktig og fornuftig med et godt organisert arbeidsliv, der organisasjoner både på arbeidstakersiden og på arbeidsgiversiden tar et bredt samfunnsansvar.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tor-Arne Strøm (A) [11:39:43]: Jeg vil bare understreke det som representanten Torfinn Opheim sa i sitt meget gode innlegg. Det er viktig med gode forhold mellom partene i arbeidslivet og myndighetene. Det er med på å skape en stabil og forutsigbar utvikling i samfunnet vårt. Det kan vi se av den samfunnsmodellen vi har i dag. Hovedsammenslutningene har stor tillit i vårt system, og partssamarbeidet har fått stor oppmerksomhet langt utover våre grenser.

Representanten Torfinn Opheim var også inne på solidaritetsalternativet, bl.a. Hvis vi skrur tiden litt tilbake og ser på hvilken utvikling vi har hatt i dette landet, fikk man altså på plass solidaritetsalternativet, som var utrolig viktig. Det var forpliktende samarbeid, og det var helt nødvendig på det tidspunktet, når man så på situasjonen, som han sa.

Jeg tror og mener at det Fremskrittspartiet ønsker med sitt forslag – det står de for, og det må man ha respekt for – men som også de fagorganiserte må se på, er å svekke fagbevegelsen. Hvis man får en slik ordning også for de foreningene rundt omkring på arbeidsplassene som jeg kaller for såkalte husforeninger, er man faktisk med på å svekke hovedsammenslutningene og vil svekke det systemet man har i dag. Det er det de står for, det er det Fremskrittspartiet vil ha. Det er situasjonen, i hvert fall slik jeg tolker den. Man fremmer et slikt forslag for å svekke fagbevegelsen, spesielt når det gjelder lønnsforhandlinger. Det vil snart bli slik på den enkelte arbeidsplass at alle må gå og forhandle for seg selv. Da vil man få store forskjeller i norsk arbeidsliv. Det norske samfunnet er ikke tjent med en slik modell, etter min oppfatning.

Så lite grann tilbake til hva man skal engasjere seg i. I store hovedsammenslutninger er det ganske naturlig at man engasjerer seg i samfunnsproblemer, det skulle nesten bare mangle. For medlemmenes ve og vel engasjerer man seg i de ulike samfunnsproblemer og for den utviklingen man ønsker i dette landet. Det er utrolig viktig å ha med seg.

Jeg ønsker å ha den modellen vi har i dag, at flere ønsker å være tilsluttet hovedsammenslutningen, og at man har stabile ordninger i dette landet. Man er ikke tjent med andre ordninger. Det vil man få med Fremskrittspartiets politikk.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:42:50]: Det er tydelig at Fremskrittspartiet har truffet en svært øm tå hos Arbeiderpartiet. Og det hjelper ikke at arbeiderpartirepresentanter i denne salen løper opp på talerstolen og snakker om arbeidernes interesser, når de ikke er villig til å likebehandle. Det dette forslaget dreier seg om, er at man mener at en arbeidstaker i Fellesforbundet For Sjøfolk er like verdifull som en som er i LO eller i en annen fagforening. Dette sier man nei til.

Når mitt spørsmål er om det er naturlig at fagforeningsledelsen engasjerer seg i samfunnsproblemer som overhodet ikke berører arbeidsforhold, eller som overhodet ikke

berører lønnsforhold, svarer man at det er naturlig. Statsråden sa det samme til meg i en replikk. Ja, alle kan engasjere seg i samfunnsproblemer, det er veldig bra, men mener man at det å være fagforeningsleder er en innfallsport til å engasjere seg i spørsmål som f.eks. gjelder boikott av Israel, nei til krigføring i Irak eller skillet mellom stat og kirke? Ville man tro at NHO skulle gå på banen og engasjere seg i disse spørsmålene? Nei, da ville det blitt ramaskrik! Men fagforeningene er liksom utenfor dette, de har kommet seg inn på sidelinjen og mener noe om alt mulig rart i samfunnet, uavhengig av hvilken rolle de egentlig har. Det er det vi reagerer på.

Dette forslaget er fremmet for at også de som ikke støtter den type aktiviteter, som kanskje ikke støtter venstresiden i norsk politikk, som kanskje støtter høyresiden i norsk politikk, får mulighet til å få de samme rettigheter som andre arbeidstakere og være like viktige som andre arbeidstakere. Det er det dette forslaget dreier seg om. Derfor er jeg veldig overrasket over at Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre ikke kunne være med på å støtte forslaget, istedenfor å lage en kunstig forskjell mellom partiene, for dette tror jeg alle er enige om.

Ikke minst burde Arbeiderpartiet vært enig i dette, og ikke unnskyldt seg med at det er et budsjettspørsmål og vanskelig. Prinsipielt kunne man ha sagt: Ja, vi er enig i dette, vi skal gjøre endringer. Nå har statsråden gitt signal om det. Det er positivt. Men dette dreier seg om likebehandling, at alle arbeidstakere er like viktige, og at visse grupper som sympatiserer med Arbeiderpartiet, ikke er viktigere enn andre.

Arve Kambe (H) [11:45:22]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å be om ordet, men siste taler kom med kritikk av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fordi vi har en alternativ måte å likebehandle fagforeninger på, ikke minst medlemmene der, og det fortjener et svar.

Hvis man leser saksutredningen, hvis man leser våre merknader, ser man at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre deler det prinsipielle utgangspunktet. Vi er enig i målet, og vi peker på at det er bra for et organisert arbeidsliv. Grunnen til at ikke Høyre, for å svare for vår del, støtter Fremskrittspartiets forslag, har noe med formen på forslaget å gjøre. Det har også noe med innholdet å gjøre. I og med at dette er en sak som i utgangspunktet må favne bredt for at vi skal få en løsning, er mitt oppdrag på Stortinget å bidra til flertallsløsninger, selv om vi denne gangen er i opposisjon. Det har også noe å gjøre med hvordan man driver politikk.

Jeg tror at hvis også Fremskrittspartiet hadde fulgt den framgangsmåten som Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har valgt i denne saken, hadde muligheten til å få til et kompromiss på Stortinget vært større. Det er bakgrunnen til at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre faktisk laget en hel sak på det.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:46:50]: Organisasjonsfriheten er vi enige om. Så er det spørsmål om hvem som da skal få den skattesubsidien som denne ordningen gjelder.

I mitt første innlegg koblet jeg sammen retten til den skattesubsidien med de plikter som det gjennomgående i det norske samfunn er en kobling til. Altså: Du får en rett, da får du samtidig en plikt. Det er en problemstilling som Fremskrittspartiet ikke er noen varm tilhenger av. Det er ett av problemene vi her har.

Så forsøkes det fra Fremskrittspartiets side å argumentere langs en linje hvor eksisterende fagorganisasjoner er partipolitiske redskaper. Ja, vi har sett slike eksempler. Jeg refererte et eksempel som jeg har veldig nært kjennskap til. De fagorganisasjoner som knytter seg til bestemte politiske partier, gjør ikke jobben sin. De vil over tid fragmenteres og svekkes. Det er avgjørende viktig at fagorganisasjonenes ledere er ledere for alle medlemmer, uansett hvilke politiske partier de representerer.

Vi har i det norske fagforeningssystemet svært sterke fagforeningsledere som forteller hvor de står partipolitisk, men de er til de grader lojale overfor sine medlemmer. De fremmer sine medlemmers interesser gjennom et godt organisasjonsdemokrati og har en kraftig vekst fordi de opptrer på den måten. Det er en flott egenskap som slike fagforeningsledere har.

Jeg sa at Fremskrittspartiet er et av de mest fagforeningsfiendtlige partiene. Jeg står ved det. Når har Fremskrittspartiet snakket pent om sterke fagorganisasjoner – enten det gjelder for lønnstakere, for fiskere eller for gårdbrukere? Jeg skal være overbærende og si: sjelden. Når har Fremskrittspartiet snakket om sterkere fagorganisasjoner for dem som er dårlig fagorganisert – for transportarbeidere, for dem som nå jobber innenfor reinholdsbransjen og samler inn søppel, for dem som er innenfor hotell- og restaurantbransjen? Svært sjelden. Jeg skulle gjerne sett at representanten Tybring-Gjedde hadde gått opp og sagt her at nå skal vi forandre politikk og gå inn for sterke fagorganisasjoner for de gruppene i det norske samfunnet som trenger det, for ellers får vi en situasjon med stadig større forskjeller i det norske samfunnet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 530)

Sak nr. 4 [11:49:56]

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i forsikringsvirksomhetsloven (skadeforsikring) (Innst. 41 L (2010–2011), jf. Prop. 134 L (2009–2010))

Gerd Janne Kristoffersen (A) [11:50:23] (ordfører for saken): Det er en litt annerledes sak vi skal behandle nå. Det er et forslag til endringer i forsikringsvirksomhetsloven som innebærer at det tas inn et endret kapittel 12 i loven.

I proposisjonen foreslås det regler for hvilken virksomhet et skadeforsikringsselskap kan drive, bl.a. foreslås det å videreføre skillet mellom livsforsikringsselskaper, skadeforsikringsselskaper og kredittforsikringsselskaper. Det presiseres at skadeforsikringsselskaper skal påse at deres

agenter oppfyller forsikringsavtalelovens krav om informasjon til forsikringskunden, og at det inntas et forbud mot at skadeforsikringsselskaper kan markedsføre eller tilby forsikringer mot strafferettslige sanksjoner dersom forsikringen kan være i strid med rettsordenen. Videre foreslås det regler om skadeforsikringsselskapers premier og premietariffer, nærmere regler om forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring, forslag om at skadeforsikringsselskaper skal ha oversikt og kontroll med de risikoer som knytter seg til selskapets virksomhet, det foreslås at det etableres en eller flere utligningsordninger for nødvendighetsforsikringer til privatpersoner og til slutt et forslag om at myndighet til å fastsette nærmere regler om kontoføring og kontoutskrift legges til departementet og ikke til Finanstilsynet som i dag.

Komiteen støtter i all hovedsak departementets forslag til endringer i forsikringsvirksomhetsloven. Men jeg vil knytte noen kommentarer til noen av de endringene som er foreslått, og vil også foreslå å supplere lovforslaget § 12-2.

Det er positivt at det foreslås en plikt for selskapene til å ha premietariffer for standardiserte produkter, slik at vi som kunder skal kunne sammenligne de ulike selskapenes tilbud når vi skal velge forsikringsselskap. Vi må kunne forvente at dette utformes på en slik måte at vi som kunder blir i stand til å vurdere og sammenligne produktene bedre enn det vi kan i dag når vi skal forsikre f.eks. bil og bolig.

Næringen selv er positiv til å legge ut informasjon på Finansportalen, en portal som er under god utvikling, og som etter hvert blir til god hjelp for forbrukerne for å forstå forsikringsproduktene bedre enn i dag og dermed også kunne velge den forsikringen som passer dem best. For min del må jeg si at jeg har min fulle hyre med å forstå hva *mine* ulike forsikringer inneholder, sammenlignet med hva konkurrentene kan tilby meg, og er glad for den endringen som nå skjer.

Det er også positivt at det foreslås lovfestet at personforsikring mot ulykke, forsikring mot brannskade og annen skade på eiendom eller eiendeler, motorvognforsikring og reiseforsikring skal anses som nødvendighetsforsikring. Dette skal være med og sikre at alle får tegnet nødvendige forsikringer – til gagn både for den enkelte og for samfunnet.

Også i dag er lovgivningen slik at det skal mye til for å kunne nekte en person å tegne nødvendighetsforsikringer, men nå etableres det en utligningsordning eller en poolordning som alle skadeforsikringsselskaper må delta i, og som ytterligere sikrer at alle får anledning til å tegne nødvendighetsforsikringer. Dette er en ordning som i prinsippet er en nyvinning, og som dermed bør fastsettes i lov. Hvordan denne utligningsordningen skal fungere i praksis, vil bli fastsatt i en egen forskrift. For mange mennesker vil det være av stor betydning at denne ordningen blir utformet slik at f.eks. tidligere betalingsanmerkninger ikke har betydning når en skal tegne forsikring, men at det må være en vesentlig risiko som anses som ikke forsikringsbar om en ikke skal få tegnet nødvendighetsforsikringer i framtiden.

Komiteen har også merket seg innvendinger fra Fi-

nansnæringens Fellesorganisasjon, FNO, mot at selskaper som kjøper administrasjon av sine selvforsikringsordninger, også må tegne forsikringer i samme selskap. FNO mener at det skaper ulike konkurransevilkår, da utenlandske selskaper ikke har tilsvarende krav. For å sikre like konkurransevilkår mener komiteen derfor at det vil være hensiktsmessig å gi en unntakshjemmel, og foreslår derfor å supplere lovforslagets § 12-2 første ledd med følgende forskriftshjemmel:

«Kongen kan i forskrift gjøre unntak fra vilkåret i første punktum.»

Komiteen går samlet inn for endringene som er foreslått, bortsett fra på ett område. Fremskrittspartiet har en egen merknad der de tilkjennegir at de ikke vil støtte et generelt forbud mot å tegne forsikring for å få dekket sine eventuelle gebyrer, bøter e.l. pålagt i forbindelse med lovovertrædelser. Flertallet støtter departementets vurdering, at det vil være uheldig dersom et skadeforsikringsselskap får konsesjon til å drive virksomhet i form av å tilby forsikringer som kan bidra til å svekke den enkeltes motivasjon til å følge samfunnets lover og regler.

Da har jeg ikke mer å tilføre, og legger herved fram saken.

Presidenten: Presidenten har merket seg de bemerkninger som representanten hadde til § 12-2.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:55:58]: Dette er en stor sak, og det er stor enighet. Jeg vil starte med å takke saksordføreren for et godt utført arbeid og for en god redegjørelse fra talerstolen.

Med ett unntak slutter Fremskrittspartiet seg til regjeringens forslag til endringer i forsikringsvirksomhetsloven. Det gjelder ordninger hvor kunden betaler for å få dekket sine eventuelle gebyrer, bøter eller annet som er pålagt i forbindelse med lovovertrædelser – ordninger som i stor utstrekning gjelder for skipsfarten i flere land.

Regjeringen fremmer altså forslag om et generelt forbud mot slik virksomhet, jf. lovforslagets § 12-1 annet ledd. Fremskrittspartiet støtter ikke et slikt generelt forbud, da dagens ordninger etter disse medlemmers oppfatning fungerer, og det fortsatt bør være en mulighet for kunden å tegne denne type forsikringer.

Jeg vil be om at avstemningen legges opp slik at vi får anledning til å stemme imot dette forslaget.

Presidenten: Presidenten har merket seg representantens ønske om voteringsopplegg, og det vil bli etterkommet.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.
(Votering, se side 530)

Sak nr. 5 [11:57:20]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en protokoll til endring av overenskomst om gjensi-

dig administrativ bistand i skattesaker (Innst. 32 S (2010–2011), jf. Prop. 142 S (2009–2010))

Thomas Breen (A) [11:57:42]: Grunnen til at jeg tar ordet i denne saken, er at finanskomiteen gjennom de siste par årene har behandlet en rekke skatteavtalesaker som baserer seg på – kort kalt – overenskomsten. Nå skal vi stemme over en endring i protokollen til denne overenskomsten. Vi skal etterpå behandle ni skattesaker som jeg regner med det ikke blir debatt i, men jeg synes det er verdt å ta ordet til en så viktig endring som vi nå gjør, og fortelle litt om hva dette egentlig handler om.

Den overenskomsten vi har brukt så langt, er fra 1988, og det er en gjensidig administrativ bistandsavtale i skattesaker. Overenskomsten skal bidra til at de som har undertegnet den, mer effektivt skal kunne bekjempe internasjonale skatteunndragelser. Den har så langt vært forbeholdt de 54 landene som er medlem av Europarådet eller OECD – de som har kunnet tilslutte seg den overenskomsten som vi så langt har brukt. Overenskomsten bidrar til et rettslig grunnlag for utveksling av opplysninger. Den bidrar til at man kan gjøre samtidige skatteundersøkelser i flere land, at man kan forkynde dokumenter i andre land, og at man kan få bistand til innfordring og sikring av skattekrav i andre land. Det handler for så vidt om noe mer enn bare skatteopplysninger, slik man kan få inntrykk av.

Det som nå er nytt, og som denne saken egentlig handler om, er at man har sett en stadig økende internasjonal fokusering på bekjempelse av internasjonal skatteunndragelse, og da G20-landene hadde møte i London i 2009, adresserte de denne utfordringen og behovet for å ha et internasjonalt verktøy som ville gjøre at flere kunne ta del i den kampen.

Som en følge av G20-landenes fokusering rundt dette har OECD og Europarådet framforhandlet en protokoll som gjør at den overenskomsten vi så langt har brukt, åpner for at også land som ikke er medlem av Europarådet eller OECD, nå kan tilslutte seg den.

Det vi da i dag gjør, er å gi vår tilslutning til at overenskomsten blir et globalt verktøy for en viktig kamp som mange flere nå etter hvert har blitt opptatt av. Og det er bra.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

(Votering, se side 533)

Sak nr. 6 [12:00:20]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst om opplysninger i skattesaker mellom Norge og Saint Christopher (Saint Kitts) og Nevis (Innst. 33 S (2010–2011), jf. Prop. 145 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 533)

Sak nr. 7 [12:00:34]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst om opplysninger i skattesaker mellom Norge og Saint Vincent og Grenadinene (Innst. 34 S (2010–2011), jf. Prop. 146 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 533)

Sak nr. 8 [12:00:52]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Dominicasamveldet om opplysninger i skattesaker (Innst. 35 S (2010–2011), jf. Prop. 147 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 533)

Sak nr. 9 [12:01:07]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Sankt Lucia om opplysninger i skattesaker (Innst. 36 S (2010–2011), jf. Prop. 148 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 533)

Sak nr. 10 [12:01:20]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Antigua og Barbuda om opplysninger i skattesaker (Innst. 37 S (2010–2011), jf. Prop. 149 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 533)

Sak nr. 11 [12:01:34]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Grenada om opplysninger i skattesaker (Innst. 38 S (2010–2011), jf. Prop. 150 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 533)

Sak nr. 12 [12:01:48]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Monaco om opplysninger i skattesaker (Innst. 39 S (2010–2011), jf. Prop. 159 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 533)

Sak nr. 13 [12:02:04]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Tyrkia (Innst. 40 S (2010–2011), jf. Prop. 162 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 534)

Sak nr. 14 [12:02:16]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Belize om opplysninger i skattesaker (Innst. 31 S (2010–2011), jf. Prop. 4 S (2010–2011))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 534)

Sak nr. 15 [12:02:40]

Interpellasjon fra representanten Tage Pettersen til forsvarsministeren:

«Årlig kaller Forsvaret inn over 10 000 ungdommer til tjeneste. Disse er selektert, og Forsvaret anser dem som kremen av norsk ungdom. De unge kommer inn i Forsvaret med forventninger om å bli utdannet til soldater gjennom militær trening, øvelse og skyting. De senere årene har soldatutdanningen vært gjennom en stor omlegging for økt kvalitetssikring og for økt sivil akkreditering. Tre moduler à fem studiepoeng er innført gjennom den største omleggingen av soldatutdanningen i nyere tid. I forbindelse med innføringen ble det ikke bevilget ekstra midler til ordningen, og Forsvaret sliter i dag med å gjennomføre reformen. Skuffelsen er derfor stor blant soldatene, når de verken blir gitt tilstrekkelig realistisk trening eller får en god nok undervisning i soldatfagene.

Hva vil statsråden gjøre for å styrke gjennomføringen av den grunnleggende soldatutdanningen og møte soldatenes forventninger?»

Tage Pettersen (H) [12:04:07]: Årlig kaller det norske forsvaret inn om lag 10 000 ungdommer til førstegangstjeneste, og vi er vel alle enige om at flere av disse bør komme fra den kvinnelige delen av befolkningen. Cirka 8 000 av disse gjennomfører tolv måneders tjeneste. Av disse har Forsvaret behov for ca. en tredel til videre utdanning og tjeneste i inn- og utland, og Heimevernet har behov for årlig ca. 4 000 til sine styrker. Den siste gruppen går tilbake til samfunnet, og bør være gode ambassadører for Forsvaret.

8 000, som er de beste av de beste fra ungdomskullene, er hva Forsvaret har mulighet til å utdanne, rekruttere til videre tjeneste og påvirke for å bli de beste ambassadører. Vi må også være klar over at det i dag til dels er kamp om å komme inn til tjeneste i Forsvaret, mens det for få år siden var kamp om å slippe. Klagesakene viser denne faktaendringen tydelig. Det betyr at de som kommer inn til tjeneste, kommer med store forventninger til den tjenesten som venter dem.

Når jentene nå kommer i et større antall, må vi også huske at de er inne frivillig, og at de setter enda tydeligere krav til Forsvaret enn gutta. Lykkes vi ikke da med å vise at Forsvaret er det rette valget, vil dette få svært negative ringvirkninger.

Spørsmålet vi bør stille oss, er om Forsvaret er satt i stand til å håndtere denne muligheten godt nok. Svaret mitt på spørsmålet er dessverre nei.

De siste ti årene har det skjedd mye med soldatutdanningen, og vi har vært gjennom en stor omlegging hvor to av målene har vært økt kvalitetssikring og økt sivil akkreditering, i tråd med St.prp. nr. 45 for 2000–2001.

Forsvaret har innført tre studiepoenggivende emner der deler av den militære utdanningen er justert og tilpasset, slik at den kan måles opp mot sivil høyere utdanning. Dette skulle bidra til at undervisningen ble kvalitetssikret, og det skulle gi dem som er inne til førstegangstjeneste, mulighet til å avlegge eksamen og få med seg studiepoeng som en bonus. Resultatene har vært nedslående etter at de første årene med ny ordning er lagt bak oss. Andelen som går opp til eksamen, er svært lav, og strykprosenten er dessverre veldig høy.

Også hva gjelder de rene militære disipliner, er det de siste årene satt klarere krav til hva soldatene skal kunne. Et resultat av dette har vi jo kunnet lese i mediene, når soldater fra ulike avdelinger ikke har bestått slutttestene til tjeneste i utlandet som følge av manglende trening og opplæring i førstegangstjenesten. Når det gjelder dem som har bestått, kan vi også stille spørsmålet om de har lært det de bør lære, godt nok.

Når jeg ved flere anledninger har besøkt styrkene våre i Afghanistan og spurt om hva som er den største utfordringen for dem, kommer svarene like tydelig hver eneste gang. Det er manglende skyteferdigheter med eget håndvåpen og manglende kjennskap til materiellet som det opereres med der nede.

Årlig har Forsvaret inne til førstegangstjeneste ca. 1 000 soldater som fyller ulike funksjoner i støttetjenestene. Svært få av disse får mer militær utdanning enn det som gis på rekruttskolene. Det innebærer at de etter

tolv måneders tjeneste ikke er kvalifisert til videre tjeneste i Forsvaret. Det er etter min oppfatning å sløse med en viktig ressurs, og det er lite motiverende for den enkelte.

Heimevernets rolle i det norske forsvaret blir stadig viktigere, ikke minst når Hæren samles i nord og primært utdannes for videre tjeneste i utlandet. For å kunne opprettholde dagens styrkestruktur er Heimevernet avhengig av å få tilført personell fra forsvarsgrenene. I St.prp. nr. 48 for 2007–2008 er dette beskrevet som følger:

«Endringene i den operative strukturen medfører at behovet for egen seks måneders mannskapsutdanning for HV bortfaller, jf. kapittel 6 og kapittel 8. Forsvarsgrenene vil årlig kunne utdanne og overføre spesialister og øvrige mannskaper i et antall som vil tilfredsstille behovet for å vedlikeholde HVs struktur. Mannskapene som overføres vil ha en kvalitativt god utdanning i forhold til HVs behov og krav. Tiltaket vil derfor ikke få betydning for kvalitet eller volum på HVs operative struktur.»

Som et resultat av dette ble Heimevernets egen mannskapsutdanning nedlagt, og manskapene skulle da tilføres fra forsvarsgrenene. Heimevernet har nå et behov for å få tilført ca. 4 000 mannskaper årlig. Generalinspektøren for Heimevernet nedsatte en gruppe høsten 2009, som bl.a. hadde følgende mandat:

«Utred og anbefal hvilke krav Heimevernet må stille til forsvarsgrenene og VPV med hensyn til kvalitet, volum og geografi for å få tilført tilstrekkelig med kvalifisert personell (befal og menige) til strukturen.»

I studien beskrives det hvilke minimumskrav som mannskapsutdanningen bør inneholde for at en soldat kan være gripbar nettopp for Heimevernet. Målet er at samtlige soldater som gjennomfører førstegangstjenesten i forsvarsgrenene, skal kunne overføres til Heimevernet med et minimum av tilleggsutdanning.

Generalinspektøren for Heimevernet ber nå Forsvarsstaben vurdere en innføring av grunnleggende soldatutdanning for samtlige mannskaper som er inne til førstegangstjenesten, nettopp for å sikre kvaliteten på det personellet som overføres dem etter endt førstegangstjeneste. Dette er i seg selv en tilbakemelding om at tilstanden i dag ikke er god nok, og at noe må gjøres.

Innledningsvis var jeg inne på studiepoengreformen, som er innført i Forsvaret. La meg si med en gang at dette er et viktig og riktig tiltak både for kvalitetssikring og for sivil akkreditering for dem som bruker ett år i tjeneste for fedrelandet. Utfordringene er, som jeg var inne på, at ordningen ikke er vellykket så langt. Avdelingene liker den i liten grad – soldatene får en for dårlig undervisning, svært få tar dessverre eksamen, og enda færre består den. Hva er så årsaken til at vi er der vi er i dag?

Svaret er forholdsvis enkelt. Her handler det selvfølgelig, som i mange andre sammenhenger, om budsjettmidler, eller fraværet av disse. Da ordningen ble innført, fulgte det ikke med friske midler til iverksetting eller gjennomføring av den nye ordningen. Den gamle Voksenopp-læringen, nå Forsvarets kompetanse- og utdanningscenter,

fikk ansvaret for å bidra med undervisning, og Forsvarets høyskole startet etter hvert opp samlinger for etter- og videreutdanning av instruktører. Alt dette skjedde innenfor rammen, og derfor ble det ikke det omfanget på satsingen som var nødvendig. Derfor er det i dag mange offiserer som føler de ikke har den rette kompetansen for å gjennomføre undervisningen. Vi ser også at flere av Forsvarets avdelinger ikke har fasiliteter der det ligger til rette for teoriundervisning for større grupper.

Skal vi lykkes med de reformer og omstillinger som pågår i Forsvaret, er vi avhengige av at regjeringen legger handling bak sine ord. Skal vi lykkes med en av de største omstillingsprosessene i det offentlige Norge, må vi vise at det både er ønske om og vilje til å satse det som kreves – nettopp for at vi skal lykkes. Dette gjelder i høyeste grad også omleggingen av soldatutdanningen.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Grete Faremo [12:12:16]: Verneplikten er en bærebjelke i det norske forsvaret. Gjennom den forankres Forsvaret i samfunnet. Slik bygges Forsvarets omdømme, og et godt omdømme er ikke minst viktig nettopp når det gjelder rekruttering. Disse tingene henger derfor tett sammen.

For den enkelte soldat er det vesentlig at førstegangstjenesten oppleves som samfunnsnyttig og meningsfull, og at innsatsen verdsettes. På den måten får verneplikten en god anseelse og status. Samtidig viser vi soldatene at vi setter pris på dem, og at deres innsats er et viktig bidrag til Forsvaret og samfunnet.

Vi er mange som er opptatt av dette, og det er også derfor kort tid siden vi debatterte førstegangstjenesten etter en interpellasjon fra en partifelle av Tage Pettersen. Jeg mener at det viktigste vi kan gi soldatene, er en mest mulig meningsfylt tjeneste, og at den oppleves å være kvalifiserende for senere utdanning og karriere, både militær og sivil. Ordningen med studiepoeng er et vesentlig bidrag i så måte.

For at Forsvaret skal ha mest mulig legitimitet og oppslutning, er det avgjørende at Forsvaret avspeiler samfunnet. Flere kvinner i førstegangstjenesten gir derfor tjenesten høyere status og bredere anerkjennelse. Der er spørsmålet og jeg helt enige.

La meg først gi en status over hva som er gjort på disse områdene til nå, og hvordan jeg oppfatter situasjonen.

Tillitsmannsordningen i Forsvaret gjennomfører jevnlig medarbeiderundersøkelser blant soldatene. Undersøkelsen fra 2008 viser at 74,5 pst. trives ganske godt eller meget godt i tjenesten. Kun 3 pst. trives ganske dårlig eller meget dårlig. Dette sier meg at de fleste soldatene opplever at de får en god førstegangstjeneste. Jeg sitter igjen med samme inntrykk etter å ha besøkt mange avdelinger som forsvarsminister.

Det er, som sagt, årlig ca. 10 000 soldater inne til tjeneste. I enkelte tilfeller har soldater tatt opp det at de ikke har fått nok trening. Dette representerer likevel unntaket

snarere enn regelen. Jeg mener at soldatene generelt får god utdanning. Dette får vi høre også i forbindelse med utenlandsoperasjoner og etter nasjonale og internasjonale øvelser. Dette er bra, spesielt i forhold til at de operative kravene er økt de siste årene.

Forsvaret må prioritere. Hæren har f.eks. prioritert trening til utenlandsoperasjoner for å gjøre soldater som skal til Afghanistan, best mulig forberedt. Dette har medført noe dårligere øvingsnivå og mindre ammunisjon for andre avdelinger her hjemme. Prioriteringen er riktig, men vi må sørge for at alle avdelinger har et tilfredsstillende øvingsnivå. Derfor er regjeringens budsjettforslag for neste år rettet inn mot mer øving og trening og mer penger til ammunisjon.

Sesjonsplikt for kvinner er allerede på plass. Jeg var tidligere i høst på Hamar og så på den nye og forbedrede sesjonsordningen. Det gjøres en imponerende jobb for å få et bedre sesjonstilbud både for kvinner og menn. Sesjon del 2 er imidlertid i år kun gjennomført som et pilotprosjekt i et begrenset område, og tiltaket vil derfor ikke gi full effekt før kvalitetshevingen blir landsdekkende.

De tre emnene som gir studiepoeng under førstegangstjenesten, ble innført i 2008. Det ble tatt hensyn til at fagene skulle være statushevende for soldatene, relevante for tjenesten, og at de lett skulle kunne inkluderes i den regulære soldatutdanningen.

Ordningen består av tre fag: Det første er etikk og militærmakt, det andre er jus og militærmakt, og det tredje er faget kropp, bevegelse og energi. Soldatene kan frivillig avlegge eksamen etter gjennomført undervisning. Totalt kan de få 15 studiepoeng.

Jeg er ikke fornøyd med ordningen slik den fungerer i dag. Det er for få som melder seg på kursene, og det er for få som består eksamen. Årsaken til dette er nok sammensatt. Ettersom ordningen er frivillig for soldatene, er det en utfordring å motivere dem til å benytte seg av den. Samtidig må Forsvaret legge til rette for at soldatene kan prioritere disse kursene i en hektisk hverdag.

Da studiepoengordningen ble iverksatt, ble ni stillinger tilført feltprestkorpsset for å styrke etikkutdanningen. Det ble også ansatt to lektorer på Forsvarets høyskole for å styrke undervisningen. I tillegg gjennomføres det kurs for å heve kompetansen blant instruktørene. Det kan også nevnes at ordningen er i ferd med å innføres på de fleste befalskolene i Forsvaret. Dette vil medføre at vi snart får flere befal som har godt kjennskap til arbeidet, og disse tiltakene vil være med på å utvikle ordningen i riktig retning. For øvrig arbeider generalinspektørene med å forbedre måten utdanningen gjennomføres på. Jeg kan nevne at Sjøforsvaret starter en prøveordning med felles og sentralisert opplæring innen faget kropp, bevegelse og energi.

La meg så skissere hva vi skal gjøre med disse sakene den nærmeste tiden.

Vi har som mål å gjennomføre todelt sesjon over hele landet i løpet av neste år. Jeg håper og tror at dette tiltaket vil føre til at vi både får flere kvinner inn til førstegangstjenesten, og at vi får mer motiverte soldater i tjenesten.

I tillegg forventer jeg at vi får et betydelig lavere frafall i løpet av førstegangstjenesten.

For å styrke skyteutdanningen i Hæren har Forsvarsdepartementet foreslått å tilføre Hæren 50 mill. kr ekstra i år for å anskaffe mer ammunisjon.

I budsjettproposisjonen for neste år skisseres det at Forsvaret utvikler et målbart kvalifiseringssystem for vernepliktige mannskaper i førstegangstjenesten. Dette vil også være viktig for å sikre en høy kvalitet på soldatutdanningen.

Regjeringens forslag til forsvarsbudsjettet for 2011 innebærer at Hæren vil få en faktisk styrking på 205,6 mill. kr, sammenlignet med inneværende år. Minimum 25 mill. kr skal gå til å styrke bemanningen av brigaden i Nord-Norge. I tillegg foreslås det bevilget ytterligere midler til mer ammunisjon til Hæren, som nevnt. Soldatene vil dermed få økt skytetrening, og skyteutdanningen vil heves til et høyere nivå.

I Sjøforsvaret foreslås den totale aktiviteten videreført på samme nivå neste år. Imidlertid prioriteres øving på nye fartøytyper, på bekostning av de øvrige.

For Luftforsvarets del foreslås også øvingsnivået videreført på samme nivå neste år. Aktivitetsnivået anses som gjennomgående tilfredsstillende i denne forsvarsgrenen.

Forsvarsdepartementet vil neste år gi Forsvaret i oppdrag å videreutvikle og prioritere studiepoengordningen, slik at flere faktisk kan gjennomføre kursene.

Tidligere i år har representanten Pettersen – da i sin rolle som sjef for tillitsmannsordningen – sendt en anmodning til departementet om å innføre 15 studiepoeng for nye fag. Denne anmodningen vurderer vi nå i samarbeid med Forsvaret. Så langt er min vurdering at vi bør få nåværende ordning til å fungere bedre før vi eventuelt utvider den.

Jeg har allerede nevnt, men vil gjerne igjen vise til, at jeg i en tidligere interpellasjon i år gjennomgikk at regjeringen gjør flere tiltak på ulike områder for å heve statusen på verneplikten.

Det er avgjørende at de vernepliktige holder høy kvalitet, og at vi sikrer at den enkelte opplever førstegangstjenesten som meningsfull. Disse to tingene henger som nevnt tett sammen. De vernepliktige må få riktig kompetanse, realistisk trening og mulighet til personlig utvikling. Derfor øker vi nivået på øving og trening, sesjonstilbudet for kvinner og menn samt videreutvikler ordningen med studiepoeng.

Tage Pettersen (H) [12:21:14]: La meg først få lov til å takke statsråden for svaret og vinklingen på svaret, som jeg oppfatter både som en erkjennelse av at ting ikke er gode nok, og et ønske om å satse for å få ting til å bli bedre.

Som statsråden var inne på, har regjeringen i budsjettet økt rammene til Hæren. Spørsmålet er selvfølgelig om rammene er store nok etter den økningen som er lagt inn, og om de er målrettet i forhold til de utfordringene som diskuteres i dag.

Jeg brukte mye tid på den teoretiske delen av soldatutdanningen i hovedinnlegget mitt, men det å bli en god soldat handler jo om å omsette teorien til praktiske hand-

linger, veldig ofte i krevende situasjoner. Derfor er jo noe av det som må gjøres, å sikre at alle som er inne til førstegangstjeneste, får gjennomført en god, grunnleggende soldatutdanning på alle områder. Da må regjeringen være tydelig på – som statsråden nå har tatt opp – at de vil styrke dette feltet. De har styrket bl.a. ammunisjonsområdet med 50 mill. kr for inneværende år, som også er en erkjennelse av at situasjonen har vært trang i 2010.

Situasjonen i 2009 og i 2010 har vært svært vanskelig. Mange soldater får svært sjelden øvd. Snittet hva gjelder skyting for soldater i løpet av ett år, er faktisk det samme som jeg fikk skyte i løpet av én dag den gangen jeg var inne til førstegangstjeneste. Jeg tror de aller fleste forstår at man ikke blir en god skytter av å få lov til å skyte 120 skarpe skudd i løpet av ett år.

Jeg håper regjeringen ser nytten og verdien av at de soldatene vi kaller inn til tjeneste, også får den undervisningen de selv forventer, og ikke minst at den undervisningen Forsvaret selv har behov for, blir gitt soldatene. Verneplikt koster, men den gir oss også mulighet til å skape et meget godt forsvar som mange andre land ikke har. Men skal denne kvaliteten bli en realitet, koster det penger, og de pengene må regjeringen være villig til å bevilge. Dersom regjeringen ikke er villig til å ta denne kostnaden, vil det ikke gå veldig mange år før det blir slutt på de svært gode tilbakemeldingene vi i dag får for våre soldaters innsats i tjeneste i utlandet. De som er der ute i dag, er faktisk et produkt av det Forsvaret som vi har hatt noen år tilbake, og ønsker vi at dette renommeet fortsatt skal vedvare, er det utrolig viktig at vi satser på utdanningen av dem som er inne til førstegangstjeneste her hjemme.

Statsråd Grete Faremo [12:24:25]: Som sagt mange ganger tidligere fra denne talerstolen, er det norske forsvaret i omstilling, og vi er nå langt bedre satt opp med sikte på å møte de målsettingene som er stilt opp i langtidsplanen for et moderne innsatsforsvar. Så mer enn erkjennelsen av at man ikke har gjort det som burde gjøres, er det arbeidet som er gjennomført i Forsvaret, resultat av en planlagt satsing hvor målet har vært å øke den operative styrken gjennom en enda mer effektiv ressursbruk.

Når det gjelder studiepoengordningen, er jeg opptatt av å synliggjøre at nye tiltak trenger noe tid på seg for å virke etter hensikten, og at det derfor er vårt mål å sikre at denne ordningen stadig blir bedre, både gjennom å bygge kompetanse hos befal og i utdanningsløpet, med sikte på at også de som er inne til førstegangstjeneste, skal få et bedre tilbud i tiden som kommer.

Denne regjeringen har systematisk styrket Hæren. Hæren skal derfor også neste år øve mer enn den gjør i inneværende år. Vi styrker opplæringen, og vi setter av mer også til ammunisjon, alt sammen for å øke kvaliteten i det norske forsvaret – i Hæren, og også for å gi et bedre tilbud til dem som er inne til førstegangstjeneste.

Slik jeg forstår noen av utfordringene, har de vært knyttet både til å få et tilstrekkelig antall av de førstegangstjenende til å interessere seg for og engasjere seg i dette tilbudet. Samtidig har tilbudet vært utformet på en måte som ikke har vært god nok. Det har også vært ordninger for

oppmelding som kanskje i seg selv har bidratt til en høyere strykprosent enn hva som faktisk reelt speiler tilbudet så langt.

Geir Pollestad (Sp) [12:27:48]: Senterpartiet er opptatt av å ha et forsvar som er forankret i folket. Vi mener at det er avgjørende både for forsvarsviljen og for kvaliteten til våre militære styrker. I det norske forsvaret er verneplikten en grunnpilar. Den sikrer Forsvarets forankring i folket. Den sikrer at man rekrutterer de beste. Den sikrer at vi har et forsvar bestående av et tverrsnitt i befolkningen. Verneplikten sikrer det nødvendige volumet. Selv om vi nå tar inn relativt få soldater, er dette forhold som kan endre seg over tid. Verneplikten er viktig for å sikre et positivt omdømme rundt Forsvaret.

Det er gjort mye innenfor forsvarsbudsjettet, og det er gjort mye i forhold til vernepliktsordningen, som statsråden refererte til i sitt svar. Jeg er opptatt av at de som er inne til førstegangstjeneste, skal oppleve at de får noe igjen. I så måte er jo ordningen med studiepoeng veldig viktig, og jeg er glad for at statsråden er så framoverlent når det gjelder å sørge for at denne ordningen blir brukt, at den framstår som attraktiv for soldatene, og at en underveis gjør forbedringer i den.

Jeg er også opptatt av at soldatene når de er ferdig med sin førstegangstjeneste, opplever at de har hatt en meningsfylt tid, at de har fått en relevant opplæring til de oppgavene som de har. Jeg tror det er viktig at en etter endt førstegangstjeneste har lært seg noe som en også har nytte av i det sivile, og som går utover det en har lært om de forsvarstekniske tingene og om hvordan Forsvaret virker.

Senterpartiet er opptatt av å ha et forsvar som gjenspeiler befolkningen. I så måte har stortingsgruppen vår sagt at vi ønsker verneplikt for både menn og kvinner. Det er et uttrykk for en vilje til å satse på Forsvaret.

Vi oppfatter det som et viktig skritt på den veien når vi nå har innført sesjonsplikt både for kvinner og for menn. Vi må følge utviklingen nøye, for det er min overbevisning at en jevnere kjønnsfordeling innen Forsvaret og blant de soldatene som er inne til førstegangstjeneste, vil styrke vår forsvarsevne.

Vi som samfunn bruker store penger og mye ressurser på Forsvaret. Den rød-grønne regjeringen satser på å ha et offensivt og effektivt forsvar. Da er vi helt avhengige av støtte i folket til å bruke ressursene på Forsvaret. Jeg mener at verneplikten og at den enkelte soldat opplever en meningsfull førstegangstjeneste, er avgjørende for at folk har en sånn holdning til Forsvaret.

Borghild Tenden (V) [12:31:24]: Som nettopp avsluttet på sjefskurs ved Forsvarets høyskole der jeg på nært hold har sett mange dyktige vernepliktige, føler jeg behov for å ta et kort innlegg i denne interpellasjonsdebatten.

Aller først vil jeg takke interpellanten for å løfte et viktig tema. Jeg er kjent med at tillitsmannsordningen i Forsvaret lenge har vært opptatt av dette. Derfor vil jeg gjerne

gi honnør for at temaet blir løftet, og jeg hører på debatten at interpellanten har god innsikt i tematikken.

Jeg vil slutte meg til budskap fra tidligere talere, og jeg er også svært glad for det fokus interpellanten hadde på gleden over at det var kommet flere kvinner inn i militæret, men også de utfordringene man står overfor.

Jeg vil i det følgende kort gjøre rede for Venstres syn på verneplikten og dens innhold. Utgangspunktet må være at så lenge vi har verneplikt i Norge, må verneplikten fylles med et innhold. Venstre har en programforpliktelse for verneplikten, og da er vi følgelig også opptatt av tiltak som kan bidra til en verneplikt som faktisk betyr noe og gir noe til den enkelte vernepliktige. Uten et reelt innhold – det være seg trening eller utdanning – vil verneplikten forvitte.

Det har vært mye snakk om behovet for en statusheving av verneplikten de senere år. En del statushevende tiltak har blitt satt i gang, og det har, som forsvarsministeren også har påpekt, blitt lagt vekt på å utvikle et system for en mer meritterende tjeneste med krav til utdanning, praksis, ferdigheter for de enkelte stillinger og kategorier. Det tror jeg er bra og en riktig vei å gå, fordi det bidrar til å gjøre verneplikten mer relevant og attraktiv for den enkelte soldat.

I likhet med de øvrige partiene har Venstre fått bekymringsmeldinger knyttet til en lav gjennomføring av sivilt akkrediterte militære emner for de vernepliktige – gitt at ca. 8 000 gjennomfører verneplikten, og at det ikke er mer enn 1 400 eksamener fordelt på tre emner på inntil 15 studiepoeng og en strykprosent på 50, som forsvarsministeren også var inne på, og som var en stor bekymring.

Interpellanten har redegjort detaljert for utfordringene ved gjennomføringen av denne typen utdanning i tilknytning til verneplikten på en god måte, og fra Venstres side mener vi, som sagt, at det er viktig at man fyller verneplikten med reelt innhold. Da er det nødvendig at man ser på de praktiske sidene knyttet til innføringen av denne type kurs og emner, det være seg pensum, om pensum er tilgjengelig, eller at undervisningspersonalet har tilfredsstillende kompetanse, osv. osv.

Vi er ikke avvisende til å utvide antall emner og kurs man kan ta studiepoenggivende utdanning i, men mener det er viktig å skynde seg langsomt i denne forbindelse. På denne måten unngår man kanskje en del av de barnesyddommene vi har sett, og som også forsvarsministeren redegjorde for. Flere vernepliktige vil få studiepoeng i sivilt akkrediterte militære emner.

Så er det selvsagt slik at den lave øvingsaktiviteten vi har sett i Forsvaret, som flere har vært inne på, de senere årene, også er viktig for motivasjonen til de vernepliktige og på sikt også for verneplikten som sådan. Det generelle øvingsnivået i Forsvaret er en omfattende diskusjon, som vi nok vil komme tilbake til flere ganger i denne sal fremover.

Take Pettersen (H) [12:35:30]: Både representanten Pollestad og representanten Tenden var inne på verneplikten som ordning, og jeg opplever vel at det norske storting er enig om at verneplikten er noe vi skal bære med oss vi

dere, og at det er slik vi ønsker å organisere vår militære struktur. Det er jeg glad for å høre. Jeg er også glad for at det blir trukket fram i debatten vi har her i dag.

Da er det også viktig at representantene er klar over at det å ha en vernepliktsordning er en kostbar måte å gjennomføre utdanning og militær trening på. Men som jeg var inne på i mitt hovedinnlegg, skaper det også muligheter for meget god kvalitet.

Representanten Tenden var også inne på det som er mitt hovedpoeng i interpellasjonen i dag, og som jeg er veldig glad for at har blitt fulgt opp, at det er viktig at vi fyller verneplikten og tiden de er inne, med et meningsfullt innhold, både for den enkelte som er inne til tjeneste, og – ikke minst – for Forsvaret, i forhold til de behovene Forsvaret har, og de behovene samfunnet har, som faktisk har bestemt at vi skal ha en militærmakt.

Statsråden sa at hun mente at øvingsaktiviteten, kvaliteten og utdanningen var god nok, hvis jeg tydet henne riktig. Jeg vil igjen minne om Generalinspektøren for Heimevernets bekymring for de 4 000 de hvert år skal få fra forsvarsgrenene inn i sin struktur. Når Heimevernet tar det så tydelig opp, tolker jeg det som et rop om hjelp for å få på plass kvalitet på den soldatmassen som skal inn til tjeneste i Heimevernet. Det må vi ta alvorlig.

Når det gjelder studiepoengordningen, som var utgangspunktet for diskusjonen her, er jeg helt enig i at vi må skynde oss langsomt. Vi må sikre at vi får på plass kvaliteten både i undervisningsmateriellet hva gjelder instruktører, og, som jeg også var inne på, lokalitetene for å gjennomføre den type undervisning, noe som er forholdsvis nytt for Forsvaret – i stedet for å gjøre det ute på alle militære etablissementer.

Jeg tolker vel statsrådets innlegg dit hen at hun mener det er noen utfordringer knyttet til hvordan man melder seg opp og blir med på undervisningen. Det er viktig å få med at dagens undervisning er obligatorisk. Det er altså eksamen som er frivillig for dem som er inne til tjeneste. Undervisningen er obligatorisk og erstatter tidligere militære tilsvarende fag, men gjennom dette har man fått en kvalitetssikring av det pensumet man skal gå gjennom.

Jeg skal ikke svartmale situasjonen, men gjennom debatten i dag håper jeg at vi har satt søkelyset på en utfordring som jeg tolker slik at alle som har hatt ordet, er enige om at vi må løse bedre enn det vi har gjort fram til i dag.

Statsråd Grete Faremo [12:38:45]: Takk til interpellanten for debatten. Jeg er glad for engasjementet rundt førstegangstjenesten. Målsettingen for tjenesten er, som jeg nevnte, at den skal være både samfunnsnyttig og meningsfylt, og det er viktig at innsatsen også verdsettes.

Studiepoengordningen er viktig for både Forsvaret og soldatene som er inne til førstegangstjenesten. Ordningen bidrar til å heve kvaliteten på utdannelsen, samtidig som den altså er meritterende for våre soldater.

Som flere har pekt på, er øving og trening viktig. Våre soldater får høyere kompetanse og tilfredshet, og Forsvaret får økt operativ evne. Det var derfor jeg vektla så sterkt at

både treningsnivået og tilgangen på ammunisjon vil økes neste år. De vernepliktige er et viktig satsingsområde, og jeg er glad for at vi kan ha en felles forståelse av dette. Til interpellantens spørsmål om jeg dermed mener at vi er gode nok, vil jeg heller si at gjennom samarbeid og langsiktig tenkning kan vi sammen videreutvikle førstegangstjenesten, slik at den gir stort utbytte både for den enkelte soldat, for Forsvaret og for samfunnet. Så la oss sammen bidra til dette.

Presidenten: Debatten i sak nr. 15 er avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Elisabeth Aspaker satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Det er bedt om at dette forslaget blir omgjort til et oversendelsesforslag, og forslaget lyder da i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å utrede hvordan en kan utforme en nasjonal kompetanseutviklingsplan for programfagslærere i videregående skole gjennom en hospiteringsordning.»

Presidenten foreslår at forslaget blir oversendt regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:154 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Mette Hanekamhaug, Tord Lien og Bente Thorsen om hospiteringsordning for programfagslærere – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:148 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ib Thomsen, Jan Tore Sanner, Dagrun Eriksen, Trine Skei Grande og Olemic Thomassen om utvidelse av ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Arve Kambe på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre skatteloven slik at alle fagforeninger på lik linje innrømmes skattemessig fradrag for fagforeningskontingent, uavhengig av når de er opprettet eller hvorvidt de er tilknyttet en hovedsammenslutning.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.52.23)

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme egen sak med en gjennomgang og evaluering av regelverket for fradragrett ved ligningen for utgiftene til fagforeningskontingent.»

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:152 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om skattemessig likebehandling av fagforeningskontingenter – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 66 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.53.15)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v
om endringer i forsikringsvirksomhetsloven
(skadeforsikring)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-3 annet ledd første, annet og nytt tredje punktum skal lyde:

Skadeforsikringsselskaper kan bare overta forsikringer som regnes som skadeforsikring, jf. § 12-1. Finanstilsynet kan tillate at skadeforsikringsselskaper overtar livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer som etter avtalen er av høyst ett års varighet og gir rett til utbetaling av erstatning som engangsbeløp, eller som oppfyller andre produktkrav fastsatt i forskrift gitt av Kongen. Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere regler om kollektive forsikringer (gruffeforsikringer) knyttet til dødelighetsrisiko eller til uførisiko som omfattes av annet punktum.

§ 7-2 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om pensjonsordninger og pensjonskasser som omfattes av paragrafen her, herunder forskrift om kommuners adgang til å ha pensjonsordning i interkommunal pensjonskasse og foretaks adgang til å ha pensjonsordning i fellespensjonskasse.

§ 9-23 annet ledd skal lyde:

Departementet gir nærmere regler om dette.

Kapittel 12 skal lyde:

Kapittel 12. Almennlige regler om skadeforsikring

§ 12-1 Skadeforsikringsvirksomhet mv.

Tillatelse til å drive virksomhet som skadeforsikringsselskap gir adgang til å overta forsikringer som regnes som skadeforsikring. Som skadeforsikring regnes forsikring mot skade eller tap av ting, rettigheter eller andre fordeler og forsikring mot erstatningsansvar eller kostnader, samt ulykkesforsikring, sykeforsikring og annen personforsikring som ikke er livsforsikring.

Et skadeforsikringsselskap har ikke adgang til å markedsføre eller tilby forsikringer mot strafferettslige sanksjoner dersom forsikringen vil være i strid med rettsordenen. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette hva som forstås med forsikring i strid med rettsordenen.

§ 12-2 Selvforsikringsordninger

Et skadeforsikringsselskap kan forestå administrasjon av selvforsikringsordninger for foretak og institusjoner i tilknytning til at selskapet overtar forsikring for samme foretak eller institusjon. Kongen kan i forskrift gjøre unntak fra vilkåret i første punktum.

Selskapet skal føre egen konto for hver selvforsikringsordning med avregning ved hvert årsskifte.

§ 12-3 Skadeforsikringsselskapers salgskanaler

Et skadeforsikringsselskap skal påse at deres agenter oppfyller kravene som følger av forsikringsavtaleloven §§ 2-1, 2-2, 11-1 og 11-2 ved inngåelse av forsikringsavtale med forsikringstakere.

Krav på erstatning i henhold til forsikringsavtale kan meldes til agenten. I forhold til forsikringsavtaleloven §§ 8-5 og 18-5 anses kravet fremsatt overfor skadeforsikringsselskapet den dag agenten har mottatt meldingen.

§ 12-4 Forsikringsformidling mv.

Forsikringsformidlingsloven kapittel 7 om forsikringsagentvirksomhet med unntak av bestemmelsene i §§ 7-5 og 7-6 gjelder tilsvarende for et skadeforsikringsselskaps formidling av forsikring og for den person som forestår ledelsen av forsikringsformidlingsvirksomheten.

§ 12-5 Premietariffer

Et skadeforsikringsselskap skal ha premietariffer for standardiserte produkter eller produktkombinasjoner som selskapet markedsfører. De som etterspør slike forsikringer, skal på en enkel måte få opplysninger fra selskapet om premienivå og forhold på forsikringstakerens side som etter premietariffene vil bli lagt vekt på ved beregningen av premiene. Selskapet skal i premietariffen eller på annen måte fastsette regler om hvilke forhold på forsikringstakerens side som vil gi rett til premierabatt eller betinge premietillegg. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om premietariffer.

Opplysning om premien på en forsikring skal omfatte det samlede vederlag selskapet normalt vil beregne seg for å overta de ulike typer av risiko som omfattes av forsikringsvilkårene for de forskjellige produkter og produktkombinasjoner, og for å yte tjenester knyttet til produktene.

Selskapet kan benytte forskjellig premie overfor ulike kundegrupper når aktuarberegninger eller risikostatistikk gir forsvarlig grunnlag for å legge til grunn at den forsikringsrisiko kunder innenfor de ulike gruppene representerer, vil være forskjellig.

Selskapet skal ved utformingen av premietariffene og ved fastsettelse av premien sørge for at:

- selskapets premier vil stå i rimelig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes,
- selskapets premier vil være tilstrekkelige til å gi sikkerhet for at forpliktelsene etter inngåtte forsikringer blir oppfylt, og vil være betryggende ut fra selskapets økonomi,
- det ikke vil skje urimelig forskjellsbehandling mellom produkter, produktkombinasjoner eller kundegrupper.

Selskapet skal gi melding til Finanstilsynet om fastsatte premietariffer for livsforsikringer som nevnt i § 12-2 og om prinsippene for utformingen av slike premietariffer. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om meldeplikten.

Finanstilsynet skal føre kontroll for å påse at de premier som benyttes, er i samsvar med reglene i dette kapittel. Kongen kan forby bruk av premier som Kongen finner er ubetryggende eller urimelige.

Kongen kan fastsette regler om skadeforsikringsselskapers plikt til å gi opplysninger om produkter, premier og forsikringsvilkår i skadeforsikring til informasjonsordning for finansielle tjenester.

§ 12-6 Endring av premietariffer

Et skadeforsikringsselskap kan endre sine premietariffer, og skal i så fall fastsette fra hvilket tidspunkt de nye tariffene skal gjelde.

Viser selskapets forsikringsresultater at selskapets premier for ett eller flere forsikringsprodukter ikke står i rime-

lig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes, skal selskapet vurdere om det er behov for premieendring. Selskapet skal endre premier som viser seg ikke å være tilstrekkelige til å gi sikkerhet for at forpliktelsene etter inngåtte forsikringer blir oppfylt.

For inngåtte forsikringer kan en premieøkning ikke gjøres gjeldende før fra første hovedforfall, minst én måned etter at forsikringstakeren har mottatt underretning om den fastsatte endringen.

§ 12-7 Beregning av premier mv.

Premien skal beregnes for ett år av gangen, og betales forskuddsvis hvert år, med mindre det er avtalt terminvis innbetaling i løpet av året, eller forsikringstiden er kortere enn ett år. Krav om betaling av premie skal angi hvilke poster som inngår i beregningen, og opplyse om andre forhold av betydning for størrelsen av premien.

Et skadeforsikringsselskap kan likevel avtale at årlig premie for en forsikring ikke skal økes, eller at årlig premie bare skal kunne forhøyes etter fastsatte retningslinjer i løpet av en periode på inntil fire år.

§ 12-8 Forvaltningskapital

Et skadeforsikringsselskap skal til enhver tid ha eiendeler som minst gir full dekning av minstekravene til forsikringstekniske avsetninger, selskapets øvrige forpliktelser og de lovfastede minstekrav til ansvarlig kapital.

§ 12-9 Risikostyring

Et skadeforsikringsselskap skal ha oversikt over, helhetlig styring av, og god kontroll med de risikoer som knytter seg til selskapets virksomhet.

Kongen kan i forskrift gi regler om aktuarcompetanse i skadeforsikringsselskaper. § 9-24 gjelder tilsvarende.

§ 12-10 Forsikringstekniske avsetninger

Et skadeforsikringsselskap skal til enhver tid ha forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser, og i alle tilfelle oppfylle de minstekrav til avsetninger som følger av regler fastsatt i eller i medhold av lov og forskrift.

Et skadeforsikringsselskap skal foreta avsetninger som omfatter premieavsetning, avsetning for ikke avsløpt risiko, erstatningsavsetning, sikkerhetsavsetning, reassuransavsetning og andre avsetninger til dekning av risiko avledet av forsikringsvirksomheten, samt avsetning til natur-skadefond og garantiavsetning.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om beregningen av avsetningskravene.

§ 12-11 Premieavsetning. Avsetning for ikke avsløpt risiko

Et skadeforsikringsselskap skal foreta en premieavsetning som til enhver tid utgjør samlet uopptjent premie for forsikringer som løper på et bestemt tidspunkt.

Et skadeforsikringsselskap skal foreta en avsetning til dekning av selskapets forventede erstatninger og direkte og indirekte skadebehandlingskostnader for skadetilfelle som på et bestemt tidspunkt ikke er inntruffet, men som forventes å inntreffe i perioden frem til første hovedforfall

for forsikringer med ikke avløpt risiko. Avsetningen skal til enhver tid tilsvare de forventede erstatninger og kostnader ved slike fremtidige skadetilfeller i den grad disse ikke må anses dekket av premieavsetningen.

Minstekrav til premiesetning og avsetning for ikke avløpt risiko beregnes etter regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 12-12 Erstatningsavsetning

Et skadeforsikringsselskap skal foreta en erstatningsavsetning til dekning av selskapets forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på et bestemt tidspunkt er inntruffet, men ikke oppgjort.

Erstatningsavsetningen skal omfatte forventede fremtidige direkte og indirekte skadebehandlingskostnader i forbindelse med slike skadetilfeller. Det skal tas hensyn til forventet kostnadsøkning.

Minstekrav til erstatningsavsetning beregnes etter regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 12-13 Sikkerhetsavsetning

Et skadeforsikringsselskap skal foreta en sikkerhetsavsetning som sammen med premieavsetningen, avsetningen for ikke avløpt risiko og erstatningsavsetningen er tilstrekkelig til å dekke selskapets forsikringstekniske ansvar.

Forsikringsteknisk ansvar beregnes etter regler fastsatt av Kongen i forskrift.

Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om beregning av sikkerhetsavsetning vedrørende selskapets ansvar knyttet til virksomhet gjennom filial i annen stat innenfor EØS-området.

§ 12-14 Reassuranseavsetning

Et skadeforsikringsselskap skal foreta en avsetning til dekning av kostnader som påløper hvis en eller flere av selskapets gjenforsikringsselskaper ikke dekker sine andeler av de samlede erstatningsforpliktelsene. Ved mislighold av gjenforsikringsavtale skal selskapet foreta avsetning til dekning av forventet tap som følge av misligholdet.

Minstekrav til reassuranseavsetning beregnes etter regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 12-15 Avsetning til naturskadefond

Et skadeforsikringsselskap som overtar forsikring mot naturskade skal foreta en avsetning til dekning av ansvar overfor Naturskadepoolen i samsvar med reglene i lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring med tilhørende forskrift.

§ 12-16 Avsetning til garantiordningen

Et skadeforsikringsselskap skal foreta en avsetning til dekning av ansvar overfor garantiordningen for skadeforsikringsselskaper, beregnet etter reglene i lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskapenes garantiordninger og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner (banksikringsloven) § 2A-4 med tilhørende forskrift.

§ 12-17 Utlikningsordning

Det skal opprettes en eller flere gjensidige utlikningsordninger for nærmere angitte forsikringer (nødvendighetsforsikringer) for privatkunder. Kongen kan fastsette at skadeforsikringsselskaper som tilbyr slike forsikringer her i riket, skal være medlem av en utlikningsordning.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utlikningsordninger som angitt i første ledd, herunder om medlemskap, hvilke forsikringer som skal omfattes, om utlikning mellom selskapene og om organiseringen av ordningen.

§ 12-18 Skadeoppgjør

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om takseringstjenester i skadeforsikringsselskap.

§ 12-19 Forskrifter

Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler til utfylling og avgrensning av bestemmelsene i kapitlet her.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Kongen kan fastsette overgangsregler.

Presidenten: Det votes over innstillingens I § 12-1 andre ledd.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I § 12-1 andre ledd ble bifalt med 88 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.54.00)

Presidenten: Det votes så over innstillingens øvrige paragrafer og ledd under I samt hele II.

Votering:

Komiteens innstilling til øvrige paragrafer og ledd under I samt hele II ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en protokoll til endring av overenskomst om gjensidig administrativ bistand i skattesaker, utarbeidet i samarbeid mellom Europarådet og Organisasjonen for økonomisk utvikling og samarbeid (OECD), undertegnet i Paris 27. mai 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst om opplysninger i skattesaker mellom Norge og Saint Christopher (Saint Kitts) og Nevis, undertegnet i Paris 24. mars 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst om opplysninger i skattesaker mellom Norge og Saint Vincent og Grenadinene, undertegnet i Paris 24. mars 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Dominicasamveldet om opplysninger i skattesaker, undertegnet i Paris 19. mai 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Sankt Lucia om opplysninger i skattesaker, underskrevet i Paris 19. mai 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Antigua og Barbuda om opplysninger i skattesaker, underskrevet i Paris 19. mai 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Grenada om opplysninger i skattesaker, underskrevet i Paris 19. mai 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Monaco om opplysninger i skattesaker, underskrevet i Paris 23. juni 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Tyrkia, undertegnet i Ankara 15. januar 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Belize om opplysninger i skattesaker, underskrevet 15. september 2010.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 15 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 16 [12:59:41]

Referat

1. (59) Endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (samleproposisjon hausten 2010) (Prop. 16 L (2010–2011))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (60) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Røbekk Nørve, Frank Bakke-Jensen, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Nikolai Astrup

om en stortingsmelding om en helhetlig energipolitikk (Dokument 8:26 S (2010–2011))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

3. (61) Prop. 1 S Tillegg 1–4 (2010–2011) Endringer av Prop. 1 S (2010–2011) om statsbudsjettet for 2011
Enst.: Sendes finanskomiteen. Budsjettkapitlene i Prop. 1 S Tillegg 1–4 fordeles på rammeområder og sendes de respektive komiteer i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. 1 S (2010–2011). Nye kapitler og romertall som ikke ble fordelt i Innst. 1 S (2010–2011), fordeles til komiteene slik:
 - Prop. 1 S Tillegg 4 (2010–2011) Romertall II–V: finanskomiteen
 - Prop. 1 S Tillegg 4 (2010–2011) Romertall VI: utenriks- og forsvarskomiteen.
4. (62) Samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 160/2006 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2009/44/EF av 6. mai 2009 om endelig oppgjør i betalingssystem og i oppgjørssystem for verdipapir og om avtaler om finansiell trygdgjeving, med omsyn til samankopla system (linked systems) og gjeldsfordringer (credit claims) (Prop. 8 S (2010–2011))
Enst.: Sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (63) Endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (endringer relatert til ruspåverka køyring m.m.) (Prop. 9 L (2010–2011))
6. (64) Politiets utlendingsinternat på Trandum – tiltak for å øke sikkerheten og økt kapasitet (Prop. 12 S (2010–2011))
7. (65) Endringer i lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) (Prop. 13 L (2010–2011))
8. (66) Endringer i straffeloven 1902 (skimmingsutstyr og identitetskrenkelse) (Prop. 14 L (2010–2011))
Enst.: Nr. 5–8 sendes justiskomiteen.
9. (67) Endringer i studentsamskipnadsloven (Prop. 15 L (2010–2011))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
10. (68) Kapitalforhøyelse og statlig lån til Statskog SF (Prop. 11 S (2010–2011))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
11. (69) Hjelp til flomofre i Pakistan (Prop. 10 S (2010–2011))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.02.